

שאלות ותשובות

משנת רבי אלעזר

חלק ח"מ

תשובה א

האומנם כי רב מרדכי ואין לי פנאי לבטל בלמדים בכל זמנא דאני להפיק רטוט נס בפניס האלף יפן כי כבד הכנסתי ח"מ בעמך זה ואחרי אשר חפץ עלי מוביל כחט להביטא ב' ביום יעד לי ע"א שעות ספורות. ולאני כדאורי חלש התנא לא יחזי אחי לעיין כדאורי בכל עת שארלה פ"כ ה' דברי משנים ובלתי מסודרים כדאורי. ולכן מוכרח אני להאריך בזה בע"מ:

מעשה כלל בחצר מבירו והיו כמו היקף רח' דמניעת עשיית הסתל משל"כ בחלון ששערה לחצר מבירו הרי הוא כמו. ששעה מעשה בחצר מבירו ששהח חלון לרשות מבירו וכעין חילוק זה מלמחי נ"כ בחס' רע"א בסוף חלק הפסקים בקונטרס במילי דמיק' בישבו שם דברי הרמב"ן נמאטו למדין לפי"ו בג"ד ששעה החלון במלכו כטס לחוד של איי כמו חטור וגרע טפי מאלו ה' עומד על המילר דלא היו מאני חזקה ובג"ד חס' חזקה לא מאני וכמו"כ לא חל' בחר המנהג:

(א) אשר ראה כ"ח במחצית הראשון לדעת ענין זה למ"ס בש"ע בס' חיי יואל מהרש"א בב"י לענין האלף דין דמין דכבר האגל בכך יובל מוחין ועבד בזה שאני וזכה כדאורי וה"ל לענין חלש העליות טלן נהגו כן ומחלן. ואני השיבתי שיותר נראה לדעת למ"ס רמ"א בס' קצ"ו גבי טחל דלח הלבין אחר המנהג של לעשות. וע"א כחז מפ"ל שגורלה ט' של חכמ ק' לא לגבי טחל שבחצר האוחפין דרגילי ב' בתשמיש טעם ונס משתמשין ב' כניסה ויילאה נפש החקל חבל בחלון דלא משתמשין ב' כניסה ויילאה לא נפש החקל ושפיר הלבין אחר המנהג. והביא חילוק זה מדברי הרא"ש המוכח בספר ס' קצ"ו לענין חזקה דגבי טחל לא מאני חזקה ולגבי חלון מאני חזקה והביא נ"כ רח' מהר"ט פ' חזקה דגבי חלון אמרי' שם חז מאי עמא דבר זהו חזקן דבריו:

(ג) ואף אח"ל לדידן המנהג אינו שייך לידון החזקה וכמו שג"ל ע"כ בדעת הרא"ש והעורר שגבי מנהג כחז הש' מפרשים דס"ל דמאני מנהג גבי היקף רח' דמחילה שלח לעשות הסתל חס"ג דכ"ע מודים דלחן חזקה לגבי כוחל. והטעם י"ל דלמ"ג דלחן חזקה להיקף רח' היינו משום דמחיקתו שאינו מוחל חבל כשמנהג שלח לעשות חס"ג לא עדיף משלח חכמים מיהו חילוק זה קשה מאוד דנס במנהג הטעם משום מחילה דכ"ע מחלי וכו"מ הראש"ל שמוכח בס' חיי"ו וס"כ בזה דלחן סהדי דלא מחלי לא מאני המנהג כמו דלא מאני החזקה משום דלחן סהדי דלא מחלי בזה שאין הדעת סובלן וכו' ויותר יש לחלק לפי דעת הרמב"ם והשו"ע דלא מוטיל חזקה בכותל משום דמחילה ב' החיק חס"ג מטעם זה לא היו חזקה חבל כשמנהג שלח לעשות מה לי חס ממחילה ב' החיק לא בידים מ"מ הולבין אחר המנהג וכן לפי טעם הראשון של הרא"ש גבי היקף רח' דמחל דלא מאני חזקה משום דשניהם מויקס וא"ו דה לא שייך רק גבי חזקה חבל לא לבטל א' המנהג ולכן גבי מנהג לא הביא הרא"ש טעם זה. מ"מ נראה לפי"ו דסובר השו"ע דנס בחלון לא מאני המנהג דהא הרב"י ודא"י ס"ל דדעת הרא"ש גבי טחל דלא מאני מנהגא לבטל המחילה שהביא עוד הרבה טעמים העומדים בש' הרא"ש ולא הביא החולקים עליהם ואף שלא הביאו בשו"ע מ"מ לדינא משמע מהב"י דס"ל סהר"ש. והנה חס נאמר דגבי מנהג לא שייך הטעם שכ' בשו"ע גבי חזקה דהחיק ממחילה ב' ככל וע"כ ל"ל הא דהמנהג לא מאני לבטל הסתל הוא משום דהיו החיק חדיר וחלן הדעת סובלנה ולכן אינו מוחל וכמו"כ למעלה לדעת חילוק הא'. חס"ג ע"כ מוכח דלמ"ג חלן חילוק בזה בין חלון לכותל ובחלון נמי היו היקף שאין הדעת סובלנה מרהוץ למר הטעם דגבי כוחל לא מאני חזקה משום דהחיק ממחילה ב' והיינו כדי לחלק בין כוחל לחלון וא"ל דבחלון לא היו היקף שאין הדעת סובלנה חס"ג בלא"ה לא דמי לכותל ופשיטא דמאני ב' חזקה כמו בשאר מילי דלא דמי לקטלה ובה"ס אלא מרהוץ לחלק גבי כוחל משום דהחיק ב' ממחילה ס"מ דכלא"ה היו דמי חלון לכותל לענין

(ב) דנה אחר שנס מפ"ל משמע לי' דהא בזה חל' דהחילוק ששם לענין חזקה ישט ג"כ לענין מנהג וכן בלמח הדעת טעם דבמקום שאין ט' חזקה משום דמחיקתו שאינו מוחל יבטיק מחילה מפורשת ה"ל דלא חל' בחר מנהג דמה בכך שנהגו מ"מ חזקה שאינו מוחל וע"כ היינו הטעם דלא חל' גבי כוחל ב'ר מנהגא דמ"ס טחל משלח מילי דלח' ב'ר בחר מנהג אלא ט"כ הדעת דמחיקתו שאינו מוחל. והנה בשו"ע ס' קצ"ה סג' ל"ו וכן היקף רח' ט' ומאחר שחמילה הם מויקס וא"ו בלי עשיית שם משה' חן להם חזקה ט' והא דעת הרמב"ם (ונוס הרמ"א לא הביא ע"א פנמי הרא"ש) שחלק בין כוחל לחלון דכשנחח חלשנה לחצר מבירו הוא ששעה מעשה. ובאמח י' להבין שחסיס שם הא"ש ומה שיש חיקן א' משלח חיקן לפי שאין דע"ה של אדם סובלנה חיקן א' ומחיקתו שאינו מוחל ט' הרי דנס היקף רח' הוא מלחון שאין הדעת סובלנה וא"כ למה כ' הטעם בטיחל חזקה משום דמחילה הם מויקס. והרי בקטורא חס"ג ע"י משה' האמר הבבאן ששעה. וע"כ ל"ל דשלי החס ששעה בירך של מנחם והפנן שנקנס בחצר מבירו הוא אינו

לעשות שאלו הדעות טובות וזאת כזה. ואולי לעשות מהם דרך
נפחיתתם אם היוצא בה ממשל או בידים רק המציק לו הרי הוצא
שאלו הדעות טובות ולא מחל ככל ש"כ אין לחלוק לדעת האויב
בין טהור לחלוק :

[illegible][illegible]

(ד) ואשר הבית מדברי החרים (פ"ג ח"א) בענין סתם בעד סתם כל נס זה כל להלכה אבל להפסד סוף חס מה שטעם (דברי) וסמך נזה וכן הוצא בה על דברי הרשב"א ט' והכל לרישם לפי שכל סוף הענין כפי הדין כפי הדין

[illegible]

(א) ודברה זה מה שצ"ל לרין בזה הוא כי דחלו להם מן יסל לטעם משליחותו למסב הבית לפניהם ולס יסל ישקב להציל ממנו הבית בדיינן. והנה צמ' דביק (ק"ב): רס' מחט עלי' במערכה ובי מי ארדעו לבגל חסיד שיקנה חסיד לבגל המעשה מתקף לה ר' שמואל בר סאריס ח"ס חס' חסיד ומסיד נמי לא ח"ל לזבוח אלא חסיד וחסיד דלימח' קעבד וכי בשה"ב דמי חדש דתקן אחד המקדש ס' ה"י מי ארדעו לבגל שיקנה לבגל לזבח אלא לאו משום דלמח' דלימח' קעבד וכי לחזו דמי ה"י שלימות' קעבד וכי בשה"ב דמי ח"ל לזבח לא כל המקדש ס'. ונחזי ארדעו לזבח לחזק דבני מערכה דלפ"נ דמי האלים מ"מ חן מחסין לקטו ודעו לזבח ולזרך בשה"ב. ואעפ"י שבגל החסיד מזה גלגל החסיד ידו ריד בגל המעשה שהא מחסין לזבח ולא צדיק שדע בגל החסיד שהא זכה לבשה"ב. משמע דמכרה הארץ דמטמא דר' יוחנן משום שהגלגל דע"ז לזבח לבשה"ב לזבח לחזק דכ"מ ולפ"נ דמי האלים מ"מ סתו לזבח לבשה"ב ולפ"נ דהמכור מזה החסיד גלגל מ"מ ידו ריד בשה"ב וזה מוסר דברי הארץ בקיאל ס' ר"י. לזבח דפה דרמיה דהא דקנה המעלה הוא משום דיוצר מזה לבשה"ב וח"ל ממילא סו במקנה למעלה וצ"ח בקיאל ס' שמואל בדברי הארץ ורמיה וסעלה דמי' דרמיה מחזרת ומקום דרפה שוכר מטיבא חנה אלא לבשה"ב:

[illegible]

בב"י בפי' ח"י' הא' מאוס מנהגו והב' שעל דעת כן נהג להט' המלך ומנלן דלפי' בחד טעמא פני' וחמיה כי מדברי החז"ט מנהג דפי' בחד טעמא דמנהגא לחד מ"מ אחי' אי' מוספ' דהי' פני' מחלה בטעות דלא כ"ט בקי' דביט' ויודשים מדברי המהר"י דלפי' בטעם לחד קט' יוכל לתמוה . ונס' כי לא שייך בזה הכל לזכירם לכך שז' הרשב"א והחז"ט . דלענין שגיטה' לזכירם לעשות חלוטה בענינה מ"מ אפשר בלא היצ' דלי' שיעשו כולל בזה דמיה . מהו לזכור דעת הרשב"א ואבנאס' פקט' מקום בחצר שאפשר לאתקטטי כמו שצרכה ב"ר חלי' י"ס מקום לדב' מ"ל . ואנס' מלך הרא"י שזמן האד' דלא הוי בטעם בחד פל' ד' אחת פקט' שישל שזמן לחמיה ברחובן שלא לעשות החלוק :

(יג) ואשר הרבה לחזק את פי' הס"ה בדברי מרן הכ"ה
בזמנה דול של' בחלון של זמניה הפתוח לניה
שלין בזה משום הרק רח' ודחק הס"ה בפי' שזכירה של לא
היה כזכירה שלט. ומע"ל חזק את דבריו בדברים חפלים שליין
רח' להשיב עליהם גם הקצה על פי' בדברי הכ"ה ולא קאמר
אלא לנבי גנה ומשום דנבי גנה הרק בגינה הוא משום פין
הרע ובזמניה כיון דדבר הארלה הוא בהפסק זמניה הארץ בפי'
הפין לא שייך בזה פין הרע והבאחי רחיה מדרגת' וידע לרוב
ס' מה דנים שבים מים מכסים עליהם ואין שיה"ר שלטת בהם
והרבה להתעסק בזה דמי הים הם אינם ללולים או שגדנים הם
בשומק. במחילה כבודו פוטה הוא כפסח הגמ' דשי העשמים
ח"ל לומר כלל. דהא בקדש לא נאמר ים כלל וח"ל מהי חזתי
לומר וידעו היטו מה דנים שבים אלא פ"ל דאין חילוק בין ים
והארץ דלפי שהמים ללולים מ"מ הם מוללים בפני הפין ונקט ים
משום דלרוב דנים הם בים. ואשר כתב ר' הרנים הם בשומק.
הנה דלפי דיש גם דנים שאלים בשומק וח"ל מלי פסקל דרנים
שבים אין שיה"ר שלטת בהם משום לאותן שהם בשומק המים ה"ר
חיות ושאר ברוחים ים שאלים נרלים שהחיות הם נאכלים ביערים
ובמדרגות שליין נרלים כלל. אלא ודאי דהא בורחא טוב ימחל
לפין ב"ב בנפ"י (כלל ד"ה מרחיקין כו') ליד שמתן פטיו
בדג עד שהפך את מרד פי' אלמא שגדג נרלה מתוך המים.
ומה שפסקל ברליה פכתבתי מנרלה חוט כבודו גם זה הכל.
ואביא לו בפ"ה רחיה אחרת דמי הים וכן הזכירה נרלין משני
עבריים. והוא מש' המצוינות להרמב"ם בפרק אשה פרק ה'
שכתב בעשרה נסים שנטפו לאבותיו על הים ה' שנקטה בזכירה
לו כעוה"ר ל' שר עד שירלו קאה אל קאהם בעברס זו.
מובאר שהזכירה מרליה משני עבריה, וגם שכן הנה מ' הים.
ואין לומר שליין מוכירים מעשה נסים דהם לא היה אלא שליין
סגולה למפ"י ר' בהרים שליין מים האחר ללולים אם יקרה לא
יה' לו בהרים כמה שר' מקדום משום שפ"ה הגלידה נחבטת
חלקי המים ביחד ונחטבו וכתיב בגמ' דשכח (פג) כדס שיש בו
רבישית האלל ויטול לעמוד על דות. וזו אחרת שמי הים בעלמם
לינם שהרים ח"ל דהא כהן שני נסים ח' שנטפו מי הים בהרים
והב' שחף סגולה לא הפסידו מזהירתם כלם ויהיה ח"ל אחד עשה
נסים אלא פ"ל דהפסדו הוא כנ"ל שנס פ"י מי הים אפשר לרלוה
הנה בפ"ה העבתי לו על כל מה שביה אפשר להשיב. ויחזר
הרלוה של הנה פסחמי מיני בעלמא ואין מה להשיב עליהם
טוב ים להשיב בעיני דנים שבים מים מכסים עליהם משכנת
(קא) ממ"ס רש"י בקפת דנים לא נאמר בקפה שט' רש"י
שליין מרחין. וחלוי יל' שליין נרלים אם לא בהפסקות בהם ולא
מסובה כקפוחת דנים שאלים ונעלין לכל חשי' מרחין. וכן מוכח
בסמכים (פאל) בנים ר' אין זה מנחלה אהום ויפ"ס' שהמ"ץ
יסל לרלוה. ויפ"ס' :

תשובה ב

שאלה רצון ממנו לי אחים ואחיות להם תחילה שיהיה
בדם, ויהיה להם חסד (שאלה) ויהיה רחוק

במשנה המסמלת שכן הדין הי' של המעלה שדור לא הי' נאמן
לומר ולא ראה המעלה למחר לא הי' כיון שקנה במשנה המעלה
מסתמך קנה למעלה וע"פ פיר' הר"ן שפר מירושלמי ותוספתא.
וע"פ מייסב דמייירי במשנה של דורש לא רמז ולא הי' חזק
עדים לא הי' יודע בשלש פני דורש שלא הי' רמזי דורש
בה חזק מנחש מדעה. ונוד יל' דהחם בבאלי דלוי' וכן
בש"ע לא מייירי שאלו משרש שמכרים לשלוי' ולא למעלה לא
דק הי' חומר הדעה* של רב. וכן משמע בש"ע ואם הי'
יודע מה המעלה חזק לוהט ומכירו ואם הי' חזק משרש
מה לר' דהמשיע שאלו לוהט ומכירו חזק דפ"פ הי' חומר
הדעה של השלוי' שלא מכר לא הי' והנה קי"ל דלמדת לא
מכר לבטל הקצין כח"ש בח"ס קדושין (מ"ט) וז"ל אם הי'
קנה במשנה המעלה פשיטא דלא הי' מבטל הקצין האומדני
שלא מכר לא הי' לשלוי' ושפר מקשה הר"ן מירושלמי וחזק
לה במשנה של עמנו לעמך שלא הי' רמזי מאי חפ"ט
חומר הדעה :

(ה) ועפ"י נראה לר' שחומר שלי טעמי הקרי' לא
הי' יכול יעקב לקטת הבית מהאורג. וז"ל
כשקנה פרו' לא הבית מהאורג הקנה לו פקיד המעלה לעמנו
ולא הי' בלוי' שחומר של יעקב פלגמאל' לא הי' מכרים לו
הבית חזק הר"ן נחנח משרש ואפ"פ שפרן קנה לא הבית
בשליחו של יעקב טעמו דהנה ששקנה לא הבית יחזר
ויקנה ליעקב. וכן האסכס לזה יעקב טעמו מסתמך כדי להיות
המכירה קיימת. הגם בעמך ב"ל שחומר לבדו לא ומכור
קרקע של לרואב לו לאמר חבל לא לשמשן. והי' האגלי הנה
יודע לכל ואלך רואב וקנה בשליחו של שמשן. האם קנה
לוחו שמשן בודאי הי' טעם רואבן ושמשן שקנה רואבן לעמנו
ויחזר ויקנה לשמשן. דכאן חזק הקצין בטל ומשכס חזק
שהי' הקצין קיים. ובודאי יחזק לו שקנה רואבן לעמנו :

(ו) אך למורה אפשר לפרקן בזה ועוד דל פיקר טעם
יעקב ופר' הי' להוציא לא החזקה מקדושה ולכן
אף שקנה פרו' לא הבית על שמו זה הי' רק לפני כפי
האומדני חבל בלחם קנה עבור יעקב ובשליחו דמעלה לא
נחשין לקטת לעמנו. ואף שאם הי' טעם הענינה הלאה לפני
האומדני הי' האוקף בטל מ"מ הי' לא חזר הבית להאומדני.
וכל זמן שהוא עדין ברשות האומדני ולא נמכר הי' הבית
מוחזק ליעקב רק שיש להאומדני על' שטעמו דכח שהאריך
בזה בש"ע שבסוף ס' קהל' יעקב להוציא מקדושה וז"ל
עב"פ לא יראה מחזק יעקב. אמנם בלחם זה איש דהנה
האומדני שחזרה לא הבית לפר' כחזק ומהם כענינם
בערכאותיהם שזה קצין נמור ולא חזקת לו כלל אם טעמו
היה לעמנו לו לא. כי דברים שכלב אינם דברים כלל ואפילו
לומדתו דמכר לפי דמיהם. וזה שחם חושבים כי המכירה
היא לפר' לגמרי ולכן ליעקב שום קצין בבית ז. ואף שפ"י
מיוססה יראה הבית מרשות לגמרי ואף שדריש לא נקנה
הבית לא לפר' ולא ליעקב דפר' לא נחשין לקטת וליעקב חזק
לרבות קני' מחזק ששפ"י הנימוק חזק להקטת ליעקב והי'
נחנח משרש. מ"מ לא הי' חזק כהפך כדלמרי' (כ"ד ל"ד)
מכר מני משא ז"ל ליד' אסחליק ל' ישרא' לא קני ל' עד
דמחא שטרא ליד' הלך הי' נמכר וכל המחזק טק זה
בהן ובין דיעקב לא ידע דלר' לעשות קצין לקטת הקרקע פ"י
דאי כהפך עד האחא. ועב"פ ולא הי' מחזק ליעקב. ועוד
אפשר דכיון דלא יחזק ל' ליעקב שהי' כהפך וגם לפר' לא
יחזק ל' שהי' וזה טק כל מי שחזק בטס. קנה פרו' לעמנו
מומם כדי שיהא קני' קצין :

(ז) עוד י"ל בזה שפ"י. מה שהביא בש"ע האגלי מהאורג
(ס' ל"ח) מוח' הרש"ב"ל בזה"ל דניסין (כ) וזה
מעשה לפני המנים דהכל דלכיה דמה לחנה מקנה וזה הקנה
אפי' בלא דעמו לקטת כלל. ואחזק שחזק' ח"ס חלק י"ד
ס'

לחלק פקד' ובשפ"י חזק פ"י דהא קי"ל דבדבר שבמחנות
חזק קיים ובשאלה לרבי אחר ר"ש (קדושין כ"ג) דס"ל שבש"י
שאל לבטל רשות ב' פלגי ר"מ ורשק מחא דר"מ ס"ל נבי
שאל כס"י דאפי' בדבר שבמחנות חזק בטל אכן לר"א דס"ל
דבש"י שאל לרבי רשות ב' ס"ל ל"ס דקנה רב קנה קונא
דקי"ל כ' יאודה דבדבר שבמחנות חזק קיים. וכ"ל הרמב"ן
ז"ל בש"ע דהר"ן מתנה לחבר פ"י שלא יחשבוהו לבע"ח
דחזק קיים ואפ"י שחזק על מה ש' בחורה דבדבר שבמחנות
חזק קיים ול"ע נשת ע"ל השה"מ והנה מה שהקנה משאר
כמות וטעם דקי"ל כ' יאודה דבדבר שבמחנות חזק קיים
המורה לו טעם דלמרי' חזק' דכ"ב (ק"ל) האומר חס
פלגי כס"י לא יכול פי שיש ס' לא חזק כלום שהנהגה עמ"ס
בחורה ליחזק מח' דלא כ' יאודה דלמרי' בדבר שבמחנות חזק
קיים אפי' חזק' ר' יאודה חס ידע וקמחלה הא לא קא
מחל. חז' בלחזר ע"מ שאל לרבי רשות ב' דלא קא מחל
אפי' ר' יאודה חזק דחזק בטל. ובאחזק לפ"י י' לחמה טל
חז' הרמב"ן חז' יטל להחטה ולהפקע שטעם הבש"מ ובכ"ה
לכ"ס חז' חס מתנה עמ"ס בחורה. מיה נס זה י' לישב
שפר בש"ע לפי ה"ל דהם טעם המתנה קדש הלואה המעלה
פשיטא שאל בזה הפקעה שטעם המעלה שאל מדעמו כיון
שעדין לא הלך כלל. ובאחזק ש' הלך משיב להדיש שדה
ז' חס במחנה אל' שאל שחזק למלוה ולא יחזק על'.
ואם הלך רמה לא המעלה ולא הדיש מ"מ לא נחבטל בזה
החזק של הנותן כיון שבעה המתנה לא הפקע שטעם המעלה
כלום. שאל הי' עדין בש"מ ואם נון לו הדיש חז' המעלה.
הנה נכונ זה לא מהשפך לא חז' כ' לו דלוקי. וכיון
דמחלה לא מהשפך לא הי' בזה שטעם דלמרי' כח"ש
הקט"ל ס' ל"ס ובחזקת דבדק יטל להחטה כח"ש כח"ש
כחזקת במשנה (כ"ג) ב"ש החזק בו :

(ג) עכ"פ י"ל לו מה דהא דלמרי' לעבד ע"מ שאל לרבי
רשות ב' דהאגלי בטל היט משום דהאגלי פוחר
המעשה שחזק לעבד לקטת בלא רב מדין חזק והי' מחנה
עמ"ס בחורה. ונס דלא כל כח"ש להפקע שטעם רב ודוקא
בש"ע הי' מתנה עמ"ס בחורה בדבר שבמחנות חזק בטל.
מבואר דל זה לא עיך לא חזק בעבד דלוק לו בלא רב.
וחז"ל לו לקטת בשום ענין שיהא לו לבדו. משא"כ בשלוי' שיש
לו יד בלא משלח כשקנה לעמנו. פשיטא דלא עיך בזה חזק
שעוק המעשה ומתנה על מ"ס בחורה. ושד חזק' גס
המעלה יחזק ל' שיקנה השלוי' לעמנו דלא הי' הר"ן לחזק
המעלה יטל הקצין לגמרי דהנה אפי' בעבד שחזר ל' ע"מ
שאל לרבי רשות ב' דקנה רב היט חזק פ"י שהקנה יודע
שהא עבד ויין דמתנה עמ"ס בחורה חזק בטל משא"כ
בש"ע יודע שהא עבד והוא מקנה דוקא לו לעמנו ואח"כ
טעם שהא עבד דל קני' לרבי פשיטא דהי' קצין בשטח
ובטל. ואפי' בשלוי' ומשלה כח"ש שהמעלה חזק חזק שיהא
הקנה קיים שדור יחזק ל' שיקנה השלוי' לעמנו. ובה הי' קנה
השלוי' אפי' אם הי' חזק לגמרי לעבד. הי' נחבול לו בש"ע
דחזק דהמכר מתנה בפירוש דהא מקנה לשלוי' ולא למעלה
לכ"ס קנה השלוי' :

(ד) אלא ש"ע בזה מס' קפ"ג ספ"י ב' ש' ואם הי'
יודע מה המכר חזק לוהט ומכרו ויחזק לו
ולוי' מוכר למשלי' הי' חזק לקטת לעמנו ס' והכ"י הביא
בס' הר"ן שהקנה מירושלמי על דין זה (פאה מסנ')
דקדושין (כ"ט) מבאלי דלוי' (ט') דמחזק שם דמחזק ממש
כדיין. וחז"ל דהחם מייירי במשנה המעלה והאגלי מייירי במשנה
של עמנו. מוכח מה דבמשנה המעלה קנה המעלה חזק חס
המכר מוכר לשלוי' ולא למעלה ולכורה זה חזקת לוי' דלא
י' שפ"י חזק המכר. אמנם ל' בזה ש' שיש הא' דבאגלי
דלוי' משמע דמייירי בלא עדים לא רב חזק דהא יודע
דק הוא וכן מוכח ל' שיש ואם הי' יודע ט' וחז"ל דהי'

משנת רבי אלעזר ברכהו, אלעזר בן דובר יהודה ליב הכהן עמוד מס 327 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

[illegible]

(ו) וְבוֹהַּ מְיוֹשָׁב גִּיל הַקָּדוֹשׁ בְּחַיֵּי (ס') כ"ח) עַל דְּבַר רַבִּיט בִּי דַבָּר קְדוֹשִׁין בְּמַעֲשֵׂי חֶלֶק עַל ר' יִרְיָחָם שֶׁ' דָּהוּ רַק מְקֻדָּשָׁה מְדַבְּרָן . דְּסֵל לְרַבִּיט בִּי דִּכּוֹן דְּחֶקֶר רַבָּנָן דְּמַעֲשֵׂי יָקֹסֶה אֵיל דְּלִירִיחָא וּבְקֻדְשָׁה בְּגַל לֵאחָר יִשׁוּשׁ דְּקִיקָה מְדַבְּרָן מִתְּדָה לְהִי"ו דָּהוּ רַק קְדוֹשִׁין דְּרַבָּנָן וּמ"ש וְעַמֵּד בֹּהַּ הַבֵּי"ש שֶׁס' ס' ו' . וְעִין בְּסֵפֶר אֲבִי מִלּוּחִים שֶׁאֲבִי שֶׁס' מֵה שְׁחֵלֶק הַבֵּי"ש . וְכ' דֵּלָא יִרְדֵּט לְחִילָק זֶה דְּמַמַּ' לִי יִמְנָח הַפֶּקֶד בִּידֵּי הַפֶּקֶד וְהֵיל כְּקִיָּן תּוֹרָה אֵיל בִּישׁוּשׁ נִמְי יִמְנָח וְהַפֶּקֶד בִּידֵּי הַפֶּקֶד וְלִי יִמְנָח דֵּלָא מֵהֵיל הַפֶּקֶד בִּידֵּי שִׁי' קִי' תּוֹרָה אֵיל בְּמַעֲשֵׂי נִמְי מִן הַתְּדָה לֵא דָּהוּ קִיָּן עִי"ש . אֲמֹנָס לִשׁ אֵיל אֵיל לְלִמְיָס אֲדִים בִּי"ד וּבְחַיִּים ס' י"ב שֶׁ' דִּקְיָן סִימְנִמְחָה שְׂרִיף מְקִיָּן דְּרַבָּנָן שְׁחֵק רַבָּנָן אֵלָּא בְּרִטָּן הַבְּחָרִים מַעֲשֵׂי הַפֶּקֶד בִּידֵּי אֲבִי סִימְנִמְחָה שְׁחֵקָן כִּן מַעֲשֵׂי וּמִלּוּחִים הֵיל קִיָּן דְּלִירִיחָא וּלְפִי"ו אֵיל דְּמַעֲשֵׂי אֵיל קִיָּן שְׁשָׁן הַבְּחָרִים מִלְּרִטָּן וּמִלּוּחִים וְיִכָּן אֵיל קִיָּן אֵלָּא מְדַלִּירִיחָא . אֲבִל בָּל לֵאחָר יִשׁוּשׁ דָּהוּ רַק דְּרַבָּנָן לְחַד לֶכֶן לֵא מֵהֵיל לְהִיחָה דְּלִירִיחָא :

(ו) **והשתא** הנה העמ"מ בין שתי הספרות הג' הוא דבר
 שאין בו ממש הקטן בקטן סימנמחא ולפי
 הסברה הראשונה הו' קטן דלחייחא אבל לפי הסברה השני' לא
 הו' קטן דלחייחא דהא חוט בירושא דלחמ"י עס כ"ב (קמ"ג)
 ג' ידור פלטי בביתו. ואף לכתורה חין נפ"מ כלל כ"ב מה
 דמ"מ הו' קטן מ"מ לקמן יחבאר ח"ה שיש לרין בזה. ועדים
 חפ' חס נחמד דהו' דמלכ"מ כ"ד מ"מ הו' קטן המלחן לבש"ב
 לזאת ל' לרציוו מלחמ' שהכל נהג כ' וכלמות שנס כמדון
 דהעכ"ל בבחינה שייכות קטן מטעם זה :

ומזה

עוד כל מה שביי יום ראשון נכתב (ס' ליו) דאס
 שוין קען מן און דער שוין מן ממש וועלכע מן
 דאס דאס נאך דאס דאס מן מן מן מן מן
 דאס מן מן מן מן מן מן מן מן מן מן

משנת רבי אלעזר ברכהו, אלעזר בן דובר יהודה ליב הכהן עמוד מס 329הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

[illegible][illegible][illegible]

חד מייא עבד ביומ' דחב'ר' קרע למשכ' לחו לקמ' דרבנ' חייביה דבא לשטמי ט' ומסיק הי' לויכא דרס חשוב אבל ידבא דליכא דרס חשוב לחו כל חמייא . וז"ה בשו"ע (ס' ר"ל סעיף כ"ח) ואני שם רמ"ח אם ליכא הסכס ללחריני יסלי' לתקן ביומס מה שרע . משמע דלא בעיך דעא דרס היכא דליכא הסכס ללחריני . ואך יתול החמלי בלה"ג דמייא בנמ' בני ראי טבחי ודא נחמייט טל העליה סא לעסא חלא ש"מ דחש' בלה"ג יסלי' להחייב ג"ל וחס' בלא דרס העיר א ליכא הסכס ללחריני . ואך לרחמ' ולומר דהרס הקט ג"ל שרחה הבגומא חס יעשו זה ביומס של זה . דל"כ אם קנה בהמה ושחטה ארס ה' יכול להקטף המשכה ודא ראי דבר שליט ברשותו בעת החנו . ולפ"ה אנה נפסק הסכס הרלוון מיה ראי דהחמייטס ה' על המשכה שיקן לרס ליקטע לחוח ולי עיר ביומ' דחב'ר' ראי רק חנא . מיה י"ל דקריעה המשכה ראי קנס ואי אסמכתא ואך מחייב בזה חלא ש"ל דאי כח קנס דשדודין דמשלס דמי בטחו כמ"ס בשו"ע ח"מ ס' ר"ר סעיף ס"ו וה"כ משלס דמי חף וכל זה אם עיקר החנוי דלא לעבד ביומא דחב'ר' אל מדיחא אבל אם עיקר החנוי לא אל משוס דאי דבר שאין בו משס איך מחייב בקריעה המשכה מוסיס נף . ולענין הסכס הכי כ"ל מח"ס בשו"ע ס' סעיף ג' בלה"ג וי"ל דהמקבל עליו לנן חכר סחס כל ימי חייו או כל זמן שגריך משמע (ועי' סמ"ע וש"ך דס' חס נדר ל' בעת שגריך מסכתא ה' דעמו כ"ו שגריך ט') וי"ל דחס קיבל עליו לעי סחס או יתן ל' ק' ודאיס למה נסער בשנה אחת מנדרו ועי"ש בסמ"ע ובש"ך שזה דעת הר"ש בחשו' (כל ו' ס' י"ח) ופלגי חריעה רלוונה . ועי' בביתר הגר"א דסברא רלוונה עיקר ויהאמרויס דברו הכנה בזה וחממ' . ולפ"ה אנה חס' נלמד בנ"ד דאי רק החמייטס ושעטבר הקון מ"מ חס אחר סמחא ראי לעלס . וזקקא ב"ס נמי מתיי בזה שיחא נאון לומר דסחס קבל על עצמו החמייטס ו במיט דאי בעי אחר שטר ראי' לי ואלכד דטפי מנ"ס לא מוזכר בשטר :

(שני) אבר האמור ויהי דבר דבוק לאו אי התחייטת אלמ
מכירה הקדקק לענין זה שלא לבטח ט"ו ובנו
ש"י הר"ש מפרש ח"ל כ"י בבאן טתון הארציו ח"ט מתקן ח"ט
מתקן הארד דרציו שחבר ואל ט"ה לעלות כ"ל שיתחב
בפליט על שני ויספור ר"י מפרש שחבר לו חצרו לענין זה
שיתחב על שני בפליט וע"ז י"ה לו ט"ה שיוכל לבטח .
וכבר ביארש ב"ה דרציו נטעו שחברה באל אי דבר שיש
ט' חמש . רק שפגולה ח"ט ב' חמש ואל ספיר הקצין ח"ט חמש
שיתחב וכת"ש מחש' מורש'ל למעלה בלריות . גם י"ל עוד
ההקדק בתקן האמורה להניח דרציו הוא כד"י שיה' הפקן
בין הבתים לענין שריפה ר"ל ושיה' אפשר להמכרם לבטח
בכרית הבתים חל לר' כד"י הא"ל . ח"כ ר"י קצין דרציו
חמש קצין של קרקע לטקד חמשים מיוחד . ועל"ס אי הקצין
ג"ל לטקד דבר שיש ט' חמש . גם כת"ש הר"ש דלא ידע
ותחיל מה שיקד בתקן האמור זה ח"ט מוטיל לבטל הקצין ובנו
שחבר כ"ה הא"ל ולא תחליט סחירה לרציו וע"כ ארציה בשני
שחבר"ב זהו שדרציו גם ליוסם הבאים רק שצריך לקבל
ב"ה ח"ט יחבש יורש של"ה ח"ט מפרש בשעת הבצין שח"ט
מכר לו לעולם :

תשובה ד

נשאלתי בעיר שלי על חרמה קאמא וחי' של חזון אחד
ובחזרה החי' שיד לו גיל הסרעטנאלי' של הי"ם
סדן למחר בלי רשות הארון והנהגו שם חשונים שחזר סוכר
האיראחא וזאחאן וכל הבני' והי"ם לחסור הי"ם וחלקים
ביניהם השלמי האיראחא וחי' שם נחב האשעה ברסום כל חש'י
העיר

משנת רבי אלעזר ברכהו, אלעזר בן דובר יהודה ליב הכהן עמוד מס 331הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

משנת רבי אלעזר ברכהו, אלעזר בן דובר יהודה ליב הכהן עמוד מס 333הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

הדעה נוחה כלל. ובלא"ה יש לעיין בהתקנה אם אחד יסיל לפעם או שאלפין בזה אחר הדוב :

(יז) מענה ח' אם משיב הארענול למס על האדון ח' לא האט עדיין על אגס ידועים רשאי כל אחד להשתול אלא יח' ככלל הגם שזיק בזה לאחרים ובעת קצת הבית ביודע לא יח' ידוע למי יתכן האדון ע"ל דבר זה נחבז בפשוטות כאלו יח' הדברים האלה האמ"מ. וכל זה ל' מהאג"ה שבס' קס"ג שהא דברי הגמק". וגרסה שהבב"ד לא ראה דברי הגמק"י בשבטם כ"א הלשון המובא ברמ"א וז' אפשר להקט' כס"ג בין קבע חביעתו על אגס ידועים או לא אבל לפי מה שהבאנו לשון הגמק"י למעלה אין לספק בזה כלל כי הגמק"י כ' בפירוש דלאחר שגמל חביעתו על כלל בני העיר פטור ח"ט נפטר מחלקו כרי דלא בטין שיקבע חביעתו על אגס ידועים אלא כיון שזה דבר קטע על כל הבב"ד האנשים על קרקעותיו לשלם לו הארענול כרי זה קביעת חביעתו על כלל בני העיר ואפי' אי ייבנה לי שזה אי קודם קביעת המס מ"מ כרי בטין אגסין שפטרם המלך מעלנו אבל לא בג"ד שהאגסין שקה הבית והקרקע ונחן מנען עטור פטור וכו' וזוהי שאין זה אגסין הגה כי כן מזה כל העטות של הבב"ד עפ"י דרש. ועתה נקוב להחזקת על דין זה ולהערים עפ"י מה שהעליתי בע"ה למעלה בדיון אלו :

(יח) דגה למעלה החזקת בע"ה בסדרת השב"י דאין העשיל יסיל להריות ולוחר לאחד כמו שאנו יכול לשמש לאחד כיוול מן הכלל אלא כל דינו צריכים להיות לפי כל בני ממשלתו בשוה ועתה אי שולל אם האדון נתן לו של מ' שישלם לו כסום ידוע בעד קרקעו הוא פטור מכל המסים שבאופן זה יח' אפי' דיון שזה קיים מה שדורשים ממנו ומכל אגס יטור בשוה כרי זה נפטר. ואם לא יח' זה אלא כיוול מן הכלל ואין הפקודה האת לכל האגסים הדריס על אדמות. ח"ט כרי זה מוחר רק לאחד כיוול מן הכלל ואין דיון דין אפי' במשול. ואין האומר כלום ממש"כ שאין זה האדון משל אלא בחזרה בעלים על שלום אבל אין שייך בזה למד דיון דין. מיה עדיין יש להקרי אפי' אי הו' בחזרה בעלים ואין דיון דין מ"מ אמאי ח"ט יסיל לוחר לאחד משל. וגיל העטם בזה כי יען שבתמלה יח' האגס חייב בכל המסים. וכן יח' זה עפ"י חזק של המושל או האדון ואח"כ פטור ועי"י יח' הפטר לנלו. ח"ט אפי' יח' כבעלים מ"מ ח"ט יסיל לשטת ממה שהתנה בתמלה ביו וכו' העט וגם יל עוד דאם הם נמשכים מתמלה כשחפס. אין בידו לטות לאחד שלא יח' חלק לוחר חבירו כמו העטן מתנה לאשה ולעבד דקה הבעל או האדון אף דטוות העטן שיה' ללשה לו לעבד משום דדברים שבלב אינם דברים. וכן בג"ד אם הם כשחפין. ומה דפסור לכל הפסוקים ע"כ פטור המושל מעלנו קודם שנחשורו כמבואר במדכ"י ובתבואת רמ"א קס"ג העטם משום דמ"ל דהמושל יסיל לפטור אחד ויסיל לשטת ממה שקבע מקדם שטלם יח' ודל' מחבולי ואסמרטוי ואף דלפ"ס אין המושל יסיל לשטת חקיו ולוחר לאחד כמו שאנו [יסיל] לעטם לאחד שהדין מבוחר ברמב"ם וכו"ע ס' שס"ט. יל דהתם מ"י שחקין דין אחד שלפי אותו הדין נפטר האחד ואם יח' אחרים שיה' להם טענות חסות שיש להם גם הנה יח' נפטרם. אבל אם פטר אחד בלי טעם חזק לכל בלאת ח"ט פטור. ומה העטם כחזי הגמק"י והאגס רמ"א סתם דלאחר שקבע המס אפי' אגסין חייב משום דאדם בטל שיהא פטור ח"ט חזק בדיי המושל לכל אדם אלא דוקא לזה הניח וע"י לא חלקו בין אם מכבד המס על אחרים ע"י פטורו או לא :

(יט) ולפי טענות הבב"ד שהוכרע עליהם המס בשביל פטור על זה ח"ט כרי אין האדון יסיל לפטור אותו כלל שמכבד על אחרים וזה הוא שטי' אפי' בלאו טעמא דשחפוט מחייב לשלם חלק דהם פורעים חלק בעל כרחם כ"ל מסוגי דבין. ולכאורה יש לספק בזה מ"מ מזה האגס הא האדון מתל לו טכ"ס ולא יחבט ממנו ומה האגס מ"מ הם מועטין בלאת כי אם לא יח' משלמים לו יחבט מזה או טכ"ס בתמלה פטור אותו מסי

(יב) עוד כי בפס' דריס על הבב"ד. וג"ל בשחפין שהקרקע הוא שיהא לגד אחד וממשלתו על סלם בשוה. אכן אם מדר הדר מרחה מדינתו עם הקרקע להלפין אין שום שיחפת ביניהם וכל ח' יש לו אדון בפ"ע. בג"ד הנה מדרת הבית קודם שקה האדון מוחר הפלפין ואחרתה כפופע על האדון נחבז בפירוש שאין לו שום שיחפת להלפין אצל ואין לו שום שניסה וממשלה עליו ואין יסיל כח להאדון על הפלפלתן של עד הפלפין על הדיד ולא יח' שיתוף ביניהם אפי' רגע אחד והנה רק כפי חזונים שגרים בלי יחרון מאלה על חבירו וכל אחד אדון לפעול על אדמותיו. זה ח"ד. הנה התחכם הבב"ד לקטת שם אדון לפעול. אבל לפע"ד הוא ללא האטיל. כי לאחט על הראשונים אט מלפנים שקה הפלפין וזה יח' ודאי שחף. ואם יח' יסיל להלוק ולקטת לעלנו לו בלא דעת יחר בני העיר וע"י אם דניס וי"ח כיון דקה להלפין יח' חזמה כאלו יח' אחד מבני העיר יח' לעיר אחרת ודאי ח' בני העיר יסילים לפעול על דו זה ח"ט ודאי כשנחשט יח' על דעה זו של און שישאר בעיר כד הוא. וא"כ כשלא מן העיר יח' במולק מדעת חבירו. אבל הנה ששאר בדירתו בתקום שיה' בתמלה טע שקה הקרקע להלפין מ"מ כרי חלק אלא מדעת שחפין. ומה לי אם קבע חזמותו מן האדון או שקה הקרקע :

(יג) עוד כי הבב"ד. ח"ל הפריפוטנאליס שמשלמים להאדון לא נקדח מס רק שירות קרקע והאחז מה"י"ש ואם אפי' נחבז לתקם אכן המהלה מהאדון יח' ע"י אפי' אחר הוא והאדון הקנה הראשון ע"ל דבר זה מביא ליד גיחך להשיב את הקנה הראשון לאחזי והלא תמלה יח' הדין עמו ואם הוא נחמי"ב גם הנה מבז נחמי"ב ומ"ס שזה נקדח רק שירות קרקע ח"כ למה הם משלמים דוקא כשתחייקם י"ש אבל בלא"ה אין שום חרעמא וכי מלי נפקא לי' להאדון מ"י אם הוא מוכר על אדמות י"ש או סחורה אחרת האם יש לו חזיה חזק ובלקיל בלדמותו אפי' בשביל זה הוא טקח הארענול. אלא ע"כ שאין זה אלא מס ולא שבר אדמותו :

(יד) עוד כי בג"ד דינה מכירת יח"ס שייך לבטל הקרקע ומלך זה העטם וזה האדון וזה מכירת יח"ס על הקרקע שט ומה העטם עליו זה גם אלו מדק המלפית שלהם והנה שורם ממס כשאר הבתים אשר הפלפין שלהם על וויקפ ומקבלים פלפוטנאליס כניחוס ואין שום הבדל ביניהם ואין להם שום שונה מהאדון ואינם שייכים אליו ולא לאדן ולדריס של עב"ל לא ידעתי טעם טענתו וזה כי לכאורה תח' נפ"מ אם האדון יכול לשטת מס על שגד דברים האגס"י על אדמותו. או שפ"ס דינה דמלפית ח"ט יסיל להטיל מס כ"א על מכירת יח"ס ע"כ הממשלה הוחרת' נחט לו כח חסות לדרוש ממנו בעד החט שיתן למחר י"ש ואין זה אלא מס ואף שנתן לזה שם אחר מ"מ חזק העטין והבטיה אחר היא :

(טו) מענה הד' היא שבעת התמלה מכירת יח"ס בהבית אצל הפחית מהאדון הקרקע בעד זה מתמלה אין להם הפטר ושהפך שרירות מזה. וגם ברשעים לפחות עוד. מ"ס ברשעים לפחות עוד היט שפירס שלא לשלם חרענול ולא להחזק י"ש וזה ח"ט להם וכן האריך אדמו"ר בזה בחש' כת"י אצל ומ"ס שמתמלה הפחית האדון מההקד מ"מ כרי הרבה שיש נתן חלק במס ונעשים השוחטת ביניהם מחדש ואף שהוא חומר שוחרר להם בעד אחר יח"ס שיה' יח' ממלשית הנה לא ברר לפעול טענתו ואולי יח' זה שיה' יסילים לפטור אדמות ומחלתו מן האדון. וכל זמן שלא יבוא רח"י ברורה לדבריו אין טענתו כלום כי אחרתה ממה שיה' משלם מדי שנה בשנה מוכח מתמלה שיה' צריך לשלם וע"י מ"ס ח"מ ס' כ"ג בסופ. טענתו יח' לא נחזקת אלא אפי' לרבר טס והטענה זו שאלין חרענול צריך ליקח בדיק דעת הקדל והוא הבב"ד אצל ממה יח' טענה אם גם הוא לא יקבל פלפוטנאליס ולא יחבט בביתו עד שישאו עם האדון אבל שזה יסיר במסחר הו"ס וחבירו יח' ויתן עם האדון אין

100

משנת רבי אלעזר ברכהו, אלעזר בן דובר יהודה ליב הכהן עמוד מס 336הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

[illegible]

משנת רבי אלעזר ברכהו, אלעזר בן דובר יהודה ליב הכהן עמוד מס 337 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

קונטרס בדיני ברירה

ובו חמשה פרקים

פרק א

ובו ב' שיטות

תשובה ו

(א) גרסי' בבבלי (דף ל"ז ע"ב) אומר שם שלקח חבית ובהמה
בשיטת רב אומר חבית מותרת ובהמה אסורה
ושמאל אומר חבית נמי אסורה. מלך קסבר רב אי קסבר י"ב
אפי' בהמה נמי השתרי ואי קסבר אין ברירה חבית נמי תהיה.
לשם קסבר י"ב ופני' בהמה דקא ינק תחומין מהדי' כו'. מלך
אי עלה ר' הושע' אומר י' ברירה ור' יוחנן אומר אין ברירה.
ושקל וטרי' הא"ס טובא בדבריהם ומסיק דבי ליל לר' הושע'
ברירה בדלורייחא דרבנן אל' דרש מר זוטרא הלכה כר'
הושע' ישייש הסוגיא היטב. האבארי מלחן דדלורייחא ח"ב
כר' הושע' ומקמי' האוס' בטיין (ד' מ"ח ע"א ד"ה אי לא כו')
מהא דפסקין בבבא בתרא (ד' ק"ו) כרב דאמר בגלה מחלוקת
דמזה מזה דאחין שחלק יורשין הם ולמ"ד ח"ב אחין שחלקו
לקוחים הם כמבואר בסוגיא דבבלי ושאר הסוגיות האל'.
והירט' האוס' דטעמי' דרב לא משום דהו' יורשין אלא משום
דהי' ללקוחות בחירות והבני גרסי' ברוב ספרים בבב' (ד' ט'
ע"א) דבב' רב כיורשין וכן כתב הרא"ש במד' פק' השואפין
ישייש הרי דלדעת האוס' ניטין והרא"ש מד'ס דלרב ג"כ ח"ב
דלורייחא. אבל דרבנן ודאי י' ברירה כמשרש בדב' רב
בבלי בסוגיא האל' פלגתא דחבית ובהמה. וא"כ דרב נמי
מחלק לענין ברירה. בין דלורייחא לרבנן:

(ב) והנה לפי האל' נחמקה קושי' מהר"ח בעירובין וזהו
לפלא דהנה (שם דף ל"ז ע"ב) פריקין מלך קשיא
דלמא כי ליל לר"ש ברירה בדלורייחא אבל דרבנן אל' וכתב
מהר"ח ק"ק למה לא מוקדק הלמודא הכי לעיל גרס' הסוגיא
לרב דאמר ליתא למחני מקמי' דאי' ומייתי ראי' מההא
דהלוקא דליל לר"י ברירה. ואימא כי ליל לר"י ברירה בדלורייחא
בהא דהלוקא אבל דרבנן כמו האב בעירובין אל'. ולפי האל'
רב נוטה אל' הכי לחלק בין דלורייחא לרבנן מכש"כ דיקקא
קושיית מהר"ח. אמר אמינא בס"ד דמלחן ראי' לרעה
הרא"ש פק' מ' שהאילוהי שטוב דלר' יאדא ס"ל תחומין
דלורייחא. וא"כ לר"י יוכל לחלק בין האל' דהלוקא לבד בעירובין.
אחר זמן מלאחי בשער המלך כדברים אלו:

(ג) אלא דבב' הרא"ש נוטה תמוהם מלך וכבר נתקדש
ב' מלך האחרונים מסוגיא בעירובין (ד' ל"ז ע"ב)

אמר ליה רבא לר"י מלך האל' חא' דלפי' דרבנן ליל ברירה
שחק ר"י ופריק' ולימא ליה חא' דבי חו' האל' דאמר לר' יאדא
ליל ברירה בתחומין. ולפי האל' דר"י אל' תחומין דלורייחא.
הכי מוכח דחא' דבי [חו'] ס"ל דגם דרבנן ח"ב. הא חימא רבתי.
אין בס"ד לשכחא פתחא לרבני הרא"ש ביטוב האון. דהנה שם
בעירובין (ד' ל"ז ע"ב) חגיגה השולח עירובי' ביד חש"י כו' ואם
אמר לאחר לקבל הימט הי' עירוב. ומפרש בגמרא טעמא
דמחני' משום חזקה שליט עושה שליטתו. ובתוספתא דעירובין
פ"ב חיתא להדיא בשם ר' יאדא מלך דחגיג' (וכן האל' לשון
האוס' אומר ר' מלך לא נמוט צוות ישראל מלשלה עירובין
ביד בגינה ובעתיהן הקטנים כדי למאן במלח אומר ר' יאדא משם
רביה בלומתא לאחיה קבלי הימט) במחני' דאם אומר לאחר לקבל
הי' עירוב. וא"כ טעמי' דר' יאדא הי' נמי משום חזקה שליט
עושה שליטתו. ובסוגיא האל' משרשת פלוגתא דר"י ור"ש
בזיון משע"ס דלר"י דוקא דרבנן חזקה שליט ע"ס. אבל
דלורייחא ליתא לחזקה זו. ולר' שבת חזקה שליט עושה שליטתו
אפי' בדלורייחא. ואל' לו דלמחני' ולר' יאדא דחיספחא פ"ב
ליל לר"י דס"ל תחומין דרבנן דאי תחומין דלורייחא אמאי חס
אמר לאחר לקבלו הי' עירוב הא בדלורייחא לא למריק חזקה
שליט עושה שליטתו. אבל לר"ש שפיר י"ל אליבא ס"ל לר"י
תחומין דלורייחא כיון דס"ל דאף בשל חזקה חזקה שליט עושה
שליטתו. וא"כ מיושב שפי' החימא על הרא"ש בס"ד. דהא
דפריקין ולימא ליה חא' דבי חו' היט דלר"י לשיטתו ודאי ס"ל
לר' יאדא תחומין דרבנן כ"ל. אבל הרא"ש פסק כר"ש.
וא"כ שפיר מליט למימר דלר"י תחומין דלורייחא ודמנכח ממ"ס
למשלה ליישב קושיית מהר"ח. ואין לדחות זה ממ"ס האוס'
שם חא' דקאמר וסיכא אומר דר"ח ור"י חא' דחגיג' כו'
והקדו האוס' דלמלך לא אמרו למחני'. וחירט' דיל' דס"ל
טעמא דמחני' לא משום דלא מהימני אלא משום דלא אלימ
למיקי' תחומין ט"ש וא"כ י"ל דהבי' ס"ל ר"י ולא מוכח ממחני'
דר"י ס"ל תחומין דרבנן ולפי האל' אין חט מוכרחים לומר
דטעמא דמחני' משום חזקה שליט ע"ס. דו"א דהנה האוס' כתבו
לפי תירוק זה י"ל דר"ח ור"י לא שמיט לר' בריתא דמעילה.
וא"כ ה"י נלך לומר לר"י דלא שמיט ליה בריתא דמעילה
וא"כ לא נריות מידי דהשתא נמי משני בגמ' חא' דשחק ר"י
ולא אומר חא' דבי חו' הא. לא שמיט ליה. ולפי מלך דמקשה
ולימא ליה חא' דבי חו' לא סלקא לדעתיה דנעלמה מר"י
בריתא. וא"כ גם בריתא דמעילה ידע וע"כ טעמא דמחני'
משום חזקה ומוכח דר"י ס"ל תחומין דרבנן. ולפי שיטתו יתא
טפי לומר דר"י לא ידע בריתא דאי'. מלומר דלא ידע דבריתא
דמעילה ופי' האמנה דשולח עירובי' ביד חש"י אלא כפי האמת.
וגם לא מליט שום אומר שפירש מחני' האל' בטעמא אחרי
קל

(*) ממי שגלו אל הכתבים לאחר הסיוע לוא לא נא כסוד הנון.

משנת רבי אלעזר ברכהו, אלעזר בן דובר יהודה ליב הכהן עמוד מס 339הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

המנונים והא' וברדבן י"ב היט משום דא' סתקא דדינא שאל
אלה כמד י"ב לו שאל הא' כמד י"ב והי' ס' דדינא וברדבן
י"ב משום דס' דלוריחא למוחא וברדבן י"ב משום דס' דרב
לקאל אלל מ"מ כיון דס' דדינא הא' דיש להלף חף בדש"מ
(כמ"ה האר"ה ונבדשו קע"ה ריש ברכות) נספיקא דרבנן כי
הא' ודלוריחא בעל תרובא :

(ב) עור יל' דהאס' דהמב'ס חלי' לשטח'יא דהא' בעיזבון
(ר' מ"ה:) דאמ'ר' גבי איסור וואצע'ס מ' דבריהס
לסוף ודקא הא דבר שיש לו מחירים חפ' באלף לא בעל חפ'
דברבנן וכן כספיק' להאמר חפ' דברבנן דלאמר ר' חשי' בבילה (ר"ד)
וחילט' דבעיזוב דקט'. ותר' לבנין בלחמ' למה בעיזוב [יחזק'
ויל' משום דהחומין חזן להס' עיקר בדלורייחא ודלאמר' בעיזובין
דף ל"ז.) לר"י דס"ל מ' עיזוב כגד קסבר החומין חזן להס'
עיקר בדלורייחא. ועל פי זה יל' דהאס' לשטח'ס בעיזבה (דף
י"ז:) דהחומין י"ב מיל' לאו דלורייחא. ולכן דבר שיש לו מחירים
מותר בחחומין כיון דחזן להס' עיקר בדלורייחא. הן לאגס'
שים להטיל' על האס' מבילה (דף ל"ט.) דמס' ר' חשי' אהא
דמקס' וליבטל' מיס' ומלה' לבני' עישה'. דהי דבר שילמ' ולא בטיל'
דאי דאין בחחומין מחחומין' כדשילמ' מ"מ יס' לחלק דדוקא
לענין דאין מחחומ' אבל לענין ספקא לא מחחומ' אבל דהמב'ס
לשטח' סובר דהחומין ד"ב דלורייחא ואל' גם החומין דלס'ס
למה יס' להס' עיקר בדלורייחא ולשטח' יתיישב דקס' האל'
כפשוט' דהא דלאמר' וואצע'ס מ' דבריהס להל' היט' דף ל"ג
סובר דהחומין חזן להס' עיקר בדלורייחא ובגל' נאמלה' (וא'
מזי כתי' דאמר' (בבילה' ד' ג"ז:) דל"ל סברה ר' חשי' לטעמ' מ'
דבר שילמ' לביטול' דבר שילמ' אבל ר' חשי' מ"ל למה דהמב'ס
דחחומין ד"ב דלורייחא כדמנח' לשטח'ס בגמ' דעירובין (י"ז:)
דמס'ס בריתא דר"מ מ"י כתיב אל' יולא אל' יולא כתיב. ולכן
מ"ל דהחומין יס' להס' עיקר בדלורייחא ודשילמ' שיד' כהס'
לאמר חפ' כס' איסור החומין יולא מזה דלמאמב'ס מ' החומין
לסור משום דשילמ' ולהאס' מותר. ולפי' להאס' הא דלאמר'
דברבנן י"ב גבי החומין אפי' דהי דשילמ' יל' כפשוט' משום
דגבי עיזוב דקט' כמ"ס האס' בעלמס' (בדף מ"ה:) אבל בליסור
אחר דרבנן שיש לו עיקר בדלורייחא ודא דבר שיש לו מחירים
אי בדלורייחא דחזן ברירה. ולכן מקס' שפיר לר"מ מיהא
דחומין שחלקו וכלל'. ושטח'ס לפי' מזה דסובר ר"מ כהס'
(עירובין לב.) כר"י דדוקא בשל' סופרים חזק' עליה' עשה' שילמ' .
ולפי' האס' חפ' היכל' דהי רק עיקרו בדלורייחא לא לחריק'
השטח'ס ובגל'. ואל' מנח' דהחומין חזן להס' עיקר בדלורייחא
ובגל'. אבל דהמב'ס סובר דהחומין עיקר בדלורייחא ח"כ
יקשה למה ספקן בחחומין י"ב ועי' ל"ל משום דהי ספקא
דריח' ולא שיד' כהס' מומחל' ודשילמ' ובגל'. ואל' לא קשה גם
מהא' דשומין דחמרה ובגל' :

(ג) **רַפִּי** האומר יש ליישב דעה האדם' ואינאמ'ס נבאח
האשרה גם בלחן אחר קלה ממה שכתב למעלה
והיט האדם' בעירובין (דף ל"ז:) ד"ה מלן אד חל ס' הקו
דאי מלי למירד ר' יוס' ולדעה של יק' הוא דאי מדרבנן
וכחז' וסמח' כיון שיקר משער מן הארצה מבי' ל' בדארייחא
כדמ' גבי ל'קט האדם' מחלחלי ע"כ: משה יל' דמ'ס
הקבו האדם' לר"ה בהשרה מה' דמחנן דהי' דמח'ל' בעל
ברוב' מ'ל' כיון דבעלי דים מבי' ולא בעל' אי חסור דרבנן
מכ"ה דאי שיקר בדארייחא הלא אמר' ברירה ד' מחל' כ'ן
דארייחא' לדרבנן דה' מבי' בדארייחא. והאדם' לשיטת' חל'
דחמנ'ן לא אי שיקר בדארייחא ומשיט' לפי דעה ר"ה דמ'ל'
מ"ל' כ"ה דחזק' ש"ס' ומל'. אבל אינאמ'ס שסבר דחמנ'ן
שיקר דארייחא ע"כ משה מה' דמסק' דחמנ'ן י"ב דמ'ס'
הכל' דאי שיקר בדארייחא מ'מ' י' ברירה ולא אי בדארייחא
וא"כ לק"מ משה' דהאשרה ומל'. ומה שכתב האדם' כח'
דלמד בעירובין מלן אד חל ס' ולמח' ר"ה ולדעה של יק'
הוא כמ' דה' לק"מ האדם' קאמר לר' מחנן וכבר ביאר' לר'
מחנן מ"ל' חמנ'ן דרבנן וזל' לט' [שיקר] מן הארצה ושער' י' חל'ק

[illegible][illegible]

[illegible]

ומוסרין אל כל דין חוקה לא שיד בניהם חייב שיהיה
ומתן דברים על חובה העד אחיה כדלבי וטענה חסד
החסד הי דלחיה וכן בניהם וכל דמיה בטעם על
קפידה וכל. אלא דלחיה ש לוקח קף דלחיה בלחיה מה
דקדק כל צמ' מה דביהנים דלא מהם חסד כלל לחסודין
אין יסיה בטעם כל חובה העד אלא סוד חסדה הקדמה
אחרי על שחפס חיי יל דמיה בטעם שחא כפן חסודים
ודמס בחר דמסרן בחר' לחסד לר' . יל דחיס' כפן
בטעמה דמלחא חסד דקדן דחא חוב' לכפן על שחפי חסודין
דחיס וחר מלי מעבד . וחיי לא חס מעבד חסדו חסדו טעם
על יד ולא שיד כפן בניהם . וחיי לא חס חסד שחפס דמלי
חובה העד כפן דחיס וחר דמלי מעבד דחא דבר א' דחא
מעבד חסד ח' כפן עליו ככל דחיי חס ימלא חס חסודין
כפן חסד חס ימלא חס חסודין . לטעם כפן לא ימלא לכפן
עליו ושיטת חס לא חסודין לל ישרא . וחיי שיד דמיה
החסד בניהם ש' ב קפידה וטעם לא מלי מעבד . וי
חומא חס חסד למד דחיי חס שחפס חסיה ב קפידה ולא
ימלא לכפן ויחא חסד דמלחיהם א' חס דחיי לל כפן
לחיס' (כ"ב דף ל"ו ע"ב) דמלי דבריהם חסד חסודין
בחי' דחפס לא קפד חסד חסד חס קפד חסודין חסד חסד
דחיי' חס חס חסודין חס קפד . וחסודין חסד חסודין
לחס חס חס חסודין חס חסודין חס חסודין חס חסודין
שחפס ל חס חס חסודין חס חסודין חס חסודין חס חסודין
במלחא חס חס חסודין חס חסודין חס חסודין חס חסודין
ומלחא חסוד חס חסודין חס חסודין חס חסודין חס חסודין
ויחא חס חס חסודין חס חסודין חס חסודין חס חסודין

(ט) והנה לפי המסחר למעלה נראה ודבר שאל
דלורייאל ממש אין כחיה ד"כ וחלץ הדי' ר'
יוחנן ושמאל חזי דס"ל ח"כ (בדמחה מסביוה בלה' ר' ל"ז ע"כ
דלח"י בתחומין דרבנן ס"ל ח"כ). גם בדמחה מסביוה דמסא דמסיוה
דדמס מ"ה אלסא כר"ל דמסחט כמ' מלי ב"ן לשמן דלורייאל
ח"כ ובין לשמן דרבנן י"כ. רק כר"ס ח"כ לשמן מילתא
דרבנן ויש לו עיקר בדלורייאל שגם אמסחר לשל הוא פלוגתא
הדמיוכ"ס והמס'. והנה לפי"ס למעלה דמילתא דבריהם די
מסביוה ח"כ זה פלוגתא זו אמר' דבר שיש לו עיקר מן המורה
מסב דרבנן להל'. ולכן אין לר"ס בלח' בס"ד ע"כ וכן זה ח"כ
הא דק"ל בדלורייאל ח"כ די רק למעלה והמס' דבריהם די
מסב וסבן דלורייאל למעלה די דלח"י ח"כ להל' ח"כ. וליכא
מסביוה בבירור אלא דבר בירר הוא דלח"י :

[illegible]

האסור חלץ חור יעשר. וא"כ חף שצנבל האסור מדלוריתא
מ"ח אחי עס האסור דלוריתא עליו ושפר י"ל דה"ל הוא
באסור דלוריתא וצנבל לזוז דרבנן וס' זה להאמר. ואת
דעת הרמב"ם (כ"ט י"ג מה' תרומות א' י"ח) מלה שסבר
דאש חור ויעור וכו'ם הכף משנה עס ישי"ם. ופצי'
מסור מ"ס למעלה שסבר דעת ר'הנ"ס בזה דלחז נל "ו
סלחם וחזר נל ס' סלחם ובלב חזר דס"ל להרמב"ם בזה
י"ב. והיט משום דמדלוריתא בעל בריות וא"כ היי רק ספן
דרבנן מ"ל דבריה הוא ספן. אמנם כרי הסכיתו כל האחרים
בס' באסור דלוריתא וחזר חזר נעשה דרבנן בעל דספיק
להאמר. אך מיה בלח"ה ח"ס דעת הרמב"ם לפי מה שחלק
האחרים בזה ד. והכח דאש לא טלד הא' קום התפחות
אלא בתפחותה ואו דייקן ליה כהא' ס' דרבנן וטלד וכן נמי
בזה דסלחם טלד הא' בתפחות. והאך נפדך הכרים
האלה לספן בריות יא' לו דנפיק דלוריתא וחזקתא חסרת
ח"ב. וא' לא לחזקתא חסרת י"ב. ואס' הא' הוא בדלוריתא
וחזר חזר נעשה דרבנן כמו בלח"ה ובלב ביה י"ב משום דה"ל
טלד בתפחות. (התחנה מלח הקדום). שכן פ"טו בלח"ה
ח"ה' (ס' י') דבריה ליה לרש"י למ"ד ח"ב ליה ספקא אלא
דבריה מילחא ומחאה על ומחאה על חבירו. ויחזו מרש"י
דניסין (ד' מ"ז) טבל ויחזק משפטים וכו' וכן כל מה
שחן בה מחאה משל פט"ס ומחאה משל יחזק. אך תחילה לי
שדכ"ה דס"י עס בריר מלל שחף לחזר שחף חז' ס' לא נפיק
אלחז דמספקא ליה מילחא דבריה ובר מן דין האל לא דבר
רש"י בתפחות שחבט מרש ורש"י ס"ל דמ"ד ח"ב הא' ס'
אך בלח"ה דבר רש"י גרידס בלח"ה שחבט נחלס כסותרס
שחמלה דבר רש"י בלח"ה כה"ל הא' יוסט שחיה דהי ספן.
ובחלה לי בזה בס"ד. דדעת רש"י לשלם שספן סס שחמס
שחא חלש חקיסס. וא' הי' ידעך בזהר שחיה לכל ח'
חלק חלח' לי מחמלה היה חלק העש"ס חלק חלק חסר
טבל גמור חבל חזקן דלח"ה לספן שחא חלש חלקן ס'ל
לרש"י דלא דמי גמרי למחמס שחיה ח'ל' דהא שחין לא וס'
בחלקיסס שחיה חל' לכן מחמלה. וכן מחבט חל' וס' חזק ומה
ח'ל' חלח' ס'ל' דאס חלש חקיסס הי' כמי שחיה מחמלה וכו'
שחמלה היה כל חלק וחלק מחאה על ומחאה על חבירו הי'
השחא הי' כל חלק וחלק מחאה על ומחאה לקום מחבירו. וכן
לספקא לפי' אחי חלק משער מנה יכיה שחא חלח' חלק
שחא משער היה חל' לישל לי מחמלה וחזר חלק חלח' הוא
מחאה על ומחאה לקום חל' שחיה בהחמלה חלק חבירו.
י'ל דאס משפטים על חזק שחיה להחמלה מחמלה וכו'
שחמלה היה כל חמה מחאה חייבת ומחאה שחיה הי' השחא
פ' הוא. ושכ"ס גם הא'ל מסק דהע"ך הוא דבריה הי' ס'
למ"ד ח"ב :

פרק ב

(א) הרמב"ם כתב (פ"ט מה"ל חט"ט סי' רכ"ט) וז"ל (א) ח"ל. והאשמה ה' ממזין לה המעשה בשנת השמיטה ולמורים כל האלקט מפניו רכ"ט וז"ל מחלל על המעשה האלו שרי' ה' אסור לפחות במחבר כח שבת"ם" ט"ז. והקדמה ט"ז ב"ש"ם בדין בריה דה' הרמב"ם כל המחלק קאמר ח"ל האך ספן דבדלוריהו י"ב. וז"ל הרמב"ם כל האלקט קאמר ממש דה"ט אחר האקטרה האך ספן הרמב"ם ק' וז"ל האך וז"ל ספן כמנה מקטעה כ"ל וז"ל דאל תח' מתיארו הבטלים שיה"ט אן יטלים להקדשו. וז"ל וז"ל קאמר גמ' (ב"ק פ"ט ט"ב) ד"ל י"אן סחמא אחריהו אשכח וז"ל האך דלעטוס וז"ל הרמב"ם ה"ה מ"ה ספרו ל"ב א"י וז"ל עמר דמחלק בין הקדש למחלל הא סחמא דגמ' לא מחלק שרי'. וז"ל דב"מ דמסרס להרמב"ם דמחלק בין הקדש למחלל

דלורייאח בלא חזקא חסור מ' מחר ונחל מ' חסור . ונאח
לחזי עני שפר די' ולבאמ'ס מעשה למד דרבה ייד מלוקמחא
דרבה בר חננא משום דס'ל דסומחא לזכיל הי עיקר מדרבנן .
ונס דנשכחוס אז לחק בן עיקר דלורייאח ל'פ'ך דרבנן
דהא ר' יוס ס'ל דספ'ך חסור מן האורה דנשכח מחזי דסבר
דברייאח (דף כ"ב) דלא בעינן לגבי ח'ח מדידה אחא מ'ח מדיסה
(וכמ'ס בשב שמעמח שמפ' ח' יע'י'ס) וח'ח די מנחא דסומחא
לזכיל עיקר דלורייאח וח'ח דספ'ך חסור ח'ף בלא מ'ס .
וח'ח די הי ס'ל לריבא דסומחא לזכיל עיקר דלורייאח . למה
ליה ל' יוס טעם חזקא עומחא הא פשיטא דל' יוס דנח
הא דרבא שפיקר מן האורה מ' חסור . אלא פ'ל' ל'ל מ'ס
דרבה ס'ל דסומחא לזכיל לא הי עיקר דלורייאח . ומיכא
ג'ל קפ'י רב' מ'ל' לריבא לחק בן עיקר דלורייאח ל'ל לחק
עיקר דלורייאח הא דלמח מ'ס . דה מנכר מנחל לפ'
הא'ל כיון דבאחזקא חסורא לריב' מ' חסור מן האורה ח'ח
מנחל בעיקר דלורייאח י' לגור ספ'ך חסו ספ'ך דלורייאח
כח שט' גוריס טורא . ולפי הא' י'ל דנס לריבא בר מינח
ל'ל דלריב' פ'כ עומחא קלא ח'ן עיקר דלורייאח דח' עיקר
דלורייאח גס לריב' יהי דין דפ' עומח דנס ר"מ ס'ל (כחיות
י"ח) ולא בעינן מדידה אחא מנח' מדיסה . אלא ע"כ דס'ל
דסומחא לזכיל עיקר דרבנן . אלא דלפ' קסא למח' לריב'
ללוקמחא דריב' ס'ל דחננ'ן דלורייאח הא שפ'ר י'ל דריב' ס'ל
דחננ'ן דרבנן ורק עיקר דלורייאח דה דעת רבמ'ס דריב'
מיל דלורייאח . מיה י'ל לחק רבי נח דהא דקמח' בנח'
קסבר ריב' דחננ'ן דלורייאח היע דחננ'ן דריב' מיל וח'ח הי
דחננ'ן דלפ'ס חמח עיקר דלורייאח וס' חסור . וח'ן לבקיה
דח'ח למה ספ'ך רבמ'ס בנח'ר מ' יוס . והאל רבמ'ס
בעמל'ט סבר כריב' דחננ'ן י'ב מיל דלורייאח . דה לא קיח
דעת דחננ'ן דריב' מיל דלורייאח וח'ח הי דחננ'ן דלפ'ס עיקר
דלורייאח . מ"מ הא רבמ'ס לשיטתו סבר דספ'ך דלורייאח
מן האורה מחר ונח'י היכל דח'ח חזקא חסור והכל גבי
פ'יח'ב ליה חזקא חסור כמ'ס רבא כח'ס היט' טעמח דר' יוס
דלורייאח העמד עומח על חזקתו . ועין חס' (דף ל"ב) יוס
לחזר ר' ירמיה דה מה גר'ח'ל' ל' צינור דעת רבמ'ס עפ'
שיטת רב' ורב'ר'ל' . העולה מכל הא'ל דרבא ש'ט ל' עיקר
דלורייאח חס' אל לחזקא חסורא ח'ס' להא'ל חס' לחזקא חסורא
מ' להאח' . והא חס' חזק'ס כ' האמנ'ה לחק' (בפ'ד מ'ה')
(ברכות) והעפ'ר'ט עני מחר דה דברי רבמ'ס ולפי דבריהם
ספ'ך רבמ'ס כריב' להא'ל ח'ף בעיקר דלורייאח ולחזקא
חסורא . מ"מ הא דעת רוב גדולי האשונים כחוב' בשט'ר'ט
דל'וח דבאחזקא חסורא ח'ל' להאח'ר . ח'ל בלא לחזקא
חסורא לריב' להא'ל וכח'יח'ט על רבא בעיננ'ן דהא דחמ'ר ר'י
משום ח'ט' . ועין טב'י מ'ל' יו"ד מ' ס'ל צינור דברי רב'ר'ט
בשורה מ' ח'ל' דב' ח'ר'י עיקר דלורייאח וחזקא עומחא .
והא צלח'ס רב' שורט'ס משפ'ך עיקר דלורייאח . ומה ש'ט דרב'
בעין הא' מחר ש'ט ל' עיקר דלורייאח דהיט' ש'ח'סור עומח
הא דלורייאח רק עומח ח'ר ב'ל ל' דרבנן . הוא זה . והא
הפ'ך כח'ב בגלוי מ'ס (בב' י"ט) דס' מה להאח'ר . וב'ן
בס' דרוב'ס ש'ח'פ'ר'ט ב'ח'פ'ר'ט . כל השפ'ר'ט חסור' . ח'ף
דשכ'חו ח'ט רק חסור דרבנן . דנח'ר'ר'חא ב'ל בריב' ורק
מדרבנן חסור משום דנח'ר דרב' מ'כ'ב של' יאב'טל . ולפ'פ'כ
חסור ח'פ'ר דהי רק ספ'ך דח'ס' . ולעג'ל הא'ק'ס'ה דח'ח'י י'ח
לחן ב'ה וטמ'ר דה ח'ל' ב'ה . ח' חסור ש'ח'פ'ר'ט בריב' ח'ס'ר
נח'ב'טל גמ'ר' ב'ח'פ'ס ש'ח'ט ח'ר ויט'ר לעל'ס ל' ח'ס' מ'ח'ר'ט
ח'ח' חסור . דלפ'ר' לא ש'יך לריב' לחק' ב'ס' דח'ס' ש'ח'פ'ר'ט
דח'סור משום דכ'ס' הא דלורייאח דין ומן האורה חסור
הא חסור וח'ח רב' הא גמ'ר' דרבנן כיון דהכ'ס חסור
דלורייאח ח'ל מ'י'ה גמ'ר' . ח'ל ח' חסור דלורייאח ש'ח'ב'טל
ברוב ח'ר' ח'ף דין האורה האפ'ר'ט'ט מ'ח'ר'ט מ"מ לא מ'ח'פ'כ
החסור לריב' ח'ר' גמ'ר' אלא ש'ח'פ'ר'ט פ'חד . ורק מ'ס'
ק'ט'ט ש'יט'רו עד הח'ר' ח'ן מ' נח' לח'ס'ר ח'ס' מ'ח'ר'ט

[illegible][illegible]

מסין חרדי' אף (אז שיה' חזר וזן בעת שטח ליד פסולת .
אבל לעשות שליח מוחזקת איש עשה שליח למען שיה' חזר וזן .
כי כן דרך המסלול מלפני עשום שליח ולא למחלל דמני עבדי
השחל דולט הי' בדעתם לעשות שליח למחלל דלמ מרע השחל .
לא הי' מחזקים לעשות שליח השחל אבל אם הוא בעצמו דולט
לקדש ודעו על הכל מה שיה' רחמי לו כשיטתו (ליד הקדושין .
היולא מזה דסחם שליחות הוא פשוט לעשות עמה מה שחטו .
והנה נראה לי (לדן בדבר חדש בס"ד ודעה בקדושין (ד' מ"ח)
לפיכך שליחות מושלמה בגיטין וקדושין ומשכמו ט' שטותו של חסם
כישו . בקדשים . ובחזומה ילפי' במה האד וכן לל בחילול נטע
רבעי עיי"ש בגי' ורס" . והנה דבר זה הי' מחלל דמני עבדי
השחל לא מני משוי' שליח במלחם בקדשים ימח דלפי' משום
דכתיב ושמחו וחו כל רש ישראל וכי לא הקבל שחמין אלא חזר
שומם אלא שטותו של חסם כמותו . ולפי' ספר ים ספרה לומר
דמחלל דלמ מני עבדי לא מני משוי' שליח דלדן ימח בזה שטות
של חסם כמותו כיון דהוא בעצמו איש ויכל לעשות דכין דילפי' מן
מושמו יל' הכה דקי' ב' ושחמו דהייט שיטל לשיט בעלמ מני
משוי' שליח אבל מחלל דלמ מני עבדי לא משוי' שליח . אבל
בגיטין וקדושין דלפי' מושלמה מני לא מחלל אדרבה ושלח משחמ
סחם שלשום מני לעשות שליח . אך מייא למי"ם דסחם שליחות
מושמו שיטל לעשותו עמה ח"כ יל' דכין דכח סחם ושלח סחם
הייט מוחזקת שטות שליח לגרם לשח עכשו אבל לא למח וזן
כשהו עכשו שטות ודעו יכל לגרם כח בקדשים דח' דהקפיד
החזרה שיה' דוקא השליחות במחלל דמני עבדי השחל . ומשכמו
חיחי לומר דבגיטין ויכל לעשות שליח ח"כ במחלל דלמ
מני עבדי . והשחל חיישכ הסני' בס"ד דפריך ומהפרי מדריס
דנה דהסם מיידי בפי' ובאז קאמר דבסחמא לא משוי' שליח
מ"מ במלחא הי' ימח דבסחמא נמי משוי' שליח אפי' אמחלל דלמ
מני עבדי השחל . וח"כ דסחם שליחות הי' נח בדבר שחמ ישי'
לעשותו יל' דלע"ז דר"י סוכר גבי סחם רבעי מחלל דלמ מני
עבדי לא מני משוי' שליח ככל הייט מושם דחילול ילפי' במה האז
מקדשים וגיטין ככל בחזומה וע"כ דלמ מניט למילק שיה' ב
שליחות במחלל דלמ מני עבדי השחל כיון דבקדשים ימח לשיחוי'
במחלל דלמ מני עבדי השחל . מ"מ גבי קדשים ויפריס מדריס
דחיי' נמי תל ואכח למילק מקדושין . אמר' דמני משוי' שליח ח"כ
במחלל דלמ מני עבדי השחל ועממא משום דכתיב ושלח סחם
דשחמם בכל נטוי אפי' כשהו שטות עכשו . אבל כיון דלמח' דסחמ
שליחות הייט במחלל דמני עבדי השחל וח"כ יל' דושלח מיידי רי'
במחלל דמני עבדי השחל כח בקדשים . וכן נמי הפריס מדריס
דלפי' מניטין וקס' מחפזטרוסם וכל זה ל' וזמן . אבל ליד
חין חולק בין מני עבדי השחל ללמ מני עבדי השחל ובמחלל
יכל לעשות שליח . וח"כ ספר יל' דמ"מ בסחמא לא משוי' שליח
במחלל דלמ מני עבדי ודלע"ז דושלח סחם כיוצ מ"מ ליהל למלך

[illegible]

(ו) **מידה** ממש' המזכ"ס ש"ר חן פדון במחבר השמש
ש"ס ב' חסד לפדון במחבר ב' י"ל מידה

בחרונוה ומעשרה מזלוריהה אלל דרנן והוי רק עיקר
בדלוריהה והנה מכולר כסוניה דשורפן (לוי) דרימ ס'ל סק
כעיקר בדלוריהה ושחר וכיל' כפ"ה . ולכ' לק"ה מהר הארץ
דס'ל לרימ י"ב חאסא דכסרות דמערס רנח דס'ל כד"ל
דמספק לוי תלחא דבגיהה דלף דהוי ס' מ"מ סק כדבר שר
עיקר דלוריהה להקל וכן י"ל לר' יאודה . וכבר כתבנו כס"ד
דכרמכ"ס שיה מלשון הכרייהה וכחכ כפ"ה מול' מעשרות מי
שש לו טבל טבל דלוריהה . ומלשכ הכל כס"ד וסנ :

(ו) **שוב** עיניו נישלם דר"נ שיטב קושיית החס' נבין
 דלמה לא פסק ר' יוחנן כחכם מחב"ו דהלכות יין.
 ויחזיקו דמחגי' דניטין (כד): אמר ללבלר כחוב נט ס' עיקר וסומא
 דל"ב חס' בזהמה ומבדד דבריו וכתב שזין למר דסעמא דמחגי'
 משום לה לשמה דל"ב למר בנריטחא [דמחריך (בדק כה).
 חרי מילי דר' יוחנן דלמר לחין שחלק לקומת הן כו' ולמר לחמגי'
 דניטין חף לחרון נמי חט פסל. והלמר וליכא דלי לחמר
 כהא. טהא קלמר ר"י דל"ב דבעיין לה לשמה חבל החס מבר
 סוף דלמר רחמנא דליהדר ביובל חבל ירשה ומחנה לא] ולי
 לחינא דסעמא משום לה לשמה. ח"כ למח ליה לאסוף חבל החס
 מבר ס' בלח"ה הא פליק ליה נריטחא שפיר. ועוד דקדק מדלח
 למר, דבעיין וכרב לה לשמה" ט"ש. ועוד הקשה מדבשי מיניה
 שס ר' האשטין מר"י אמר לו ללבלר כחוב נט ס' לחינא שחבל בפתח
 חמלה ומה ופשיט ליה מוחגי' כחוב נט ס' לחינא ח"כ וחקשי
 מהלמר חריני שחטו חא הפסח טל מי שיטלה מנס ראשון
 לירושלים כיון שטלה ראשון ראשו וירש וזה כו' ומלי מקשה שחלי
 נט דבעיין לה לשמה חלן הן קשיות הרט"ל טל סברא חל' וזה
 סברא חרי' בחוס' (ניטין כד: ד"ה לחיו ס') ולי ב"ס ליישב
 קשייתו דמה שחלקה מהנריטחא הנה בלחמה יש לשום לב למח
 האריך לחת טעמים חדשים בשני חלקי בנריטחא למר נט
 דבעיין לה לשמה ובחזון שחלק מבר' אמר רחמנא כו. ד' ס'
 ליתן טעם חדש בלחמה מכן והלוק חב' ישר כנרלשמה ולי דר
 ה"ס בכל האריכות. ובלחמה שז חט מחייב כ"כ חף לן
 פירשו. והא עפ"י דעת חרי' י"ל ליישב כך דהנה יש לדקדק
 בגמ' דקלמר מבר ח"ר חבל ירשה ומחנה לא ופ"י דברי המהרש"ל
 היט ח"י ח"כ. וכפי שפירש דלחיל בר"מ שס דס"ל חרי בבטריח.
 ולחלורה זה פלח דמה ענין לחין שחלק דלי ח"כ ח"ל לקיח
 ממש. לירשה דמיי"ר החס דהיט ירש חא שחזי ומלק בנורה
 כדמפרש בגמ' שס לחינא דר"י (כב) למ"ד חזין חזין לבטלה
 דחא ירשה ו"ל דלח דמי למבר חבל. לחין שחלק ד' ח"כ פשיט
 דדמי למבר ממש ומ"ס מהרש"ל דלמ"ד ירשה ומחנה לא משום
 דבנחית הדמים חילא מלחא לן נט לחין שחלק פסורין זה פלח
 כיון דל"ב ומן הדין אי נמי שחליש חלקיין די כתיבת הדמים
 ממש דמה' לי חס כחומר מקבל משות ח' שדה בחלישין ולקחת
 הן ממש דהיטו שחזר החלקים לשחפות להחלק חלוקה חדשה
 חס י"ל. וגם חס נלמד דהס' כדברי ר"י דלי לשחפות' הא
 בניטין די לחינא משום לה לשמה חבל בלחמה י"ב ולא תרץ
 לשחפות' בלחין שחלק. אחרי יקדח דחא שחפ' ל"י דל"ל ברירה
 בבילה (ג) בבית חף דהי דרפין. וזה י"ל דה ס' פשיט
 ליה לתלמוד דר"י ס"ל דמודבקין ודלי ח"כ חף ח' די סבר
 מדלורייתא י"ב ומ"מ רבנן לחיניו דלח ימחא ברירה וכן החס
 בבילה בבית ח"כ. והשחא יחבולר בס"ד סניית בגמ' דה"ק ח'
 לשחפות' בניטין די לחינא דהא ח"כ לגמרי וחס' ללק ממש
 דחייב לה לשמה חבל בלחמה י"ב מדלורייתא חלח דמדבקין לחמלה
 ח"כ. וכיון דרק דמדבקין ח"כ. לן בני לחין שחלק י"ל שפיר
 מבר סוף. דלמר ריגאח דליהדר חבל ירשה ומחנה לא וכיון
 דכדשה ומחנה לא שייך חרות יופל ח"כ לא שייך להחמיר בלחין
 שחלק מתדבקין. לחין לעור חס מבר. דמחזי ידש דמבר שייך
 ביה חרות וכל ולא ירשה ומחנה. וסב"י דבנחית דמים חליא
 מלחא וכו"ס מהרש"ל שס וכן גם לחין שחלק פסורין. וז"ל
 כשקבל בלחין שחלק לא יקל במבר נמור ומה שדקדק ממה
 שחמ"ל לה לשמה ולא אמר. וכחב. לה לשמה. כ"כ חט מוכרח
 דמשום דשקד דרשה מלח חסין לן פקד לה לשמה ולשן זה

[illegible]

(ור) ולדעת' הקטנה יש להביא ראיה לדעת כ"ר דמה שמכר בעמ' חי לחטט' הכא חילת הכא הוא דח"צ דבעין לה לשמה . חין זאת דק חי לחטט שיהא חסד לשמות ולמד כן חבל הכמה חטו כן . חלל דגם הכמה הוא קד דבעין לה לשמה והף לפי המסקנה אמר' משהי שפחה ח"צ חף לקבל . חט"ר דחי ח"צ ראי סעיקא וסע עבדעט כפ"ל . דבבב"ה (לז) מייחי פלגתא דר' לטעמא ור' בחבית ור' בשי למימר הכא דר' יוחנן אמר ר"ב ופחד ור' אמר ר' יוחנן חתן שחלק לקומה בן ומחורין א"ר ביבול . וי' חסדא האי"מ בדלורייחא חבל בדרבנן ר"ב ור' חגי חי' בו' ואמר ר"ב וכבר בא חסד . וסע הכחש משה דלמר ר' יוחנן וכבר בא חסד ומפני מלחא דחי משמע דס"ל טוהיה . היכא וזת היא הכמה קבל וכו"ס חסד' ופי' ח"ל להביא מלמר ר' יוחנן לעין ניקין דלמר חף לחתן חט שפל דמוכח מה דס"ל דחף להקל ח"צ . וסב חין להקל ולמר דבדרבנן ר"ב דחי חס'ל בדרבנן ר"ב משום דמלחא דבבב"ה ספק פשיטא ודחף בדלורייחא לא ראי אמר' חין בדבב"ה וי' חסדא דר' מ' למדוי סליי הכא דבעין לה לשמה . חר' גס הכא דמייחי מחתן שחלק יש לדעת מבר הוא דלמר דמחא דליהרד ביבול יחשה ומחא לא . חלל חט' דלחי חסד לשמות כיון דקטטא דמלחא דטעמא דר' הוא משום ח"צ . חט"ר חלל ח"ל להביא מלחא דר' דלמר חף לחתן חט שפל וכל' . חלל חט' דקטטא דמלחא דטעמא דר' גט' משום לה לשמה . ומכ"ס דיהיה מה פסידה לרעת מיהס"ל ש' דכא וחמר הכא הוא דח"צ דבעי' לה לשמה חין כיון דכל דוחתא ח"צ ח"ל ח"צ . דקסא לדריה סמוניה דפיה למח לא הביא מלמר ר' יוחנן גט דמוכח מניה דחף להקל בדלורייחא ח"צ וסב ליהל לחמר האי"מ בדלורייחא חבל . בדרבנן ר"ב חך מיהא חט"ל חול לקטטא שפ' חא דק"ל בדלורייחא ח"צ ובדרבנן ר"ב הייט בין להקל בין להחמיר . חבל כבר הראט לדעת כפ"ל דחין כן דעת גדול' הראשונים . והקטנה עכ"פ מכה כפ' ר"ב בחס' וכל' :

(ד) **הנה** פלה בידו מכל הכל דאן למת כ"י הא"ל
דמח"י דניסין פליגא מחמ"י דהלוקח י"ן וס"ל דח"ב
א"י' במחמ"י. דאן לז' האמ"י. וז"ל פ"י דאן למת הא דמס"י
ר' יוחנן דלא כמחמ"י דהלוקח י"ן. משום דס"ל דמח"י דכ"ה
ה"ל ז"ל אי טעל טעמיהו משום ח"ב וז"ן דלא ק"ל ר"י
מחמ"י דנ"ס משום ז' לא פליגא מחמ"י דהלוקח י"ן פ'. ז' וז"ן
כ"י' החס"י ב"ק דר' יוחנן טפיה מ"י ס"ל כמח"י דהלוקח י"ן
פ'.

והוא בסנהדרין נקטו לשון חליה על עיר האדמה ט' אלא דהוא
הדבר שאמר והוא מיירי שקט רח על דעת חלק חמי' ולכן
אין ש"ך בזה ברירה והוא מיירי שקט ע"ד להחמיר בה שוחטת
בטלה ולכן ש"ך בזה ברירה וזה מן לענ"ד בס"ד :

(ג) ועפ"י זה יש לישב מני שור קשיה אחת על הרמב"ם
שהניח בה הי"ש שחב (בפ"ח מהל' פסולי
המוקדשין ה"ח) שנים שלקח קניינס בעירוב או שחט דמי
קניינס לכהן לחיה שיריה הכהן יקריב חטאת ולחיה שיריה
יקריב טלה וקשה ע"ז מסוגיל דעירובין (לו) דפריך שם אהא
דהלוקח יין דר' יוסי ליל ברירה מהא דשנים שלקח קניינס
בעירוב ומשני כשהוא . וא"כ למה סתם הרמב"ם ולא פירש
כשהוא וכן הקשה בכ"מ וא"ל בזה בס"ד הוא זה דהא רש"י
פ' שהאט שמה שיקריב הכהן לשמה יהיה שלה . והקשו בתוס'
ע"ז דהא דמס' ברירה שחלה ברעמ' הכהן . ויש להבין מהי מקשו
התוס' יומא דה"ל כוונת הגמ' דכשהוא אי חולה ברעמ' אחרים
ו"כ . והתוס' בעלמס' כתבו בזה הקדום דהוי מלי לשני' דהא
אי חבד"א ואימא דה"ל כן הוא כוונת הגמ' וי"ל דמ"מ שפיר
מקשי התוס' דה"ל מלי פריך ח"ה מלי' לתימורא שובא אחי
לתימורא דחבד"א י"כ . מיהו יש לישב פירש"י דהא הכא בעירובין
ובניטין (כה) הקשו התוס' חר' יוסי דהלוקח יין מהא דלמור
מורשח ואיה מורשח ולי' מייח' אי ניטא חלמא י"כ . ולמ"ד
חבד"א י"כ ניחא אלא דלמור' דלא מחלק קשה וחירט דהתוס' שומד
להחבר טרדי' אס' ימוח' או יחיה' אבל הכא חט שומד להחבר
ע"ז . ויהא כבר ביארט בפ"ב דלתימורא דמקשו ממתני' דעירובין
חר"י דהלוקח יין ע"ז לית לה חילוק זה דשומד להחבר דלי
ס"ל היה אפשר לחלק ג"כ הכא כ"ל . וע"כ ז"ל דלמור' מפרשי
דשומד דר"י התוס' במורשח ואיה מורשח הוא משום חבד"א .
והשתא שפיר מקשה אי הכי מלי' לתימורא דקלי' להני אמורא
דקשי' ליה מתני' דעירובין אמורא דהלוקח ומש"ה האריך רב
לומר ליחא למתני' ועלמ' אמר צד וזו קנתי . ולדידו פ"כ אי
טעמא דר"י במורשח וא"מ משום חבד"א כ"ל וא"כ כבר שמעין
ל' יוסי דס"ל ברירה בחולה בד"א . וא"כ מלי' אחי' לשמשעין
הכא במתני' דקנין לי' הא מלמא למור' דחבד"א י"כ הא שמעין
לי' כבר ממתני' דניטין . ומשני דרוב חסדא :

(ד) והנה לפי מה דק"ל דאין חילוק בין חולה ברעמ' טעמא
לחולה ברעמ' אחרים יקשה דר' יוסי חר"י הן
חמה דבמ' דעירובין (לו) מסיק דעמס' האחרים בהלוקח יין
משום שח' יבקע העור . מ"מ קשי' מר' יוסי דמש"ה דלמור' שם
בעירובין האומר מ"מ ט' על סלע שחולה בידו מן הכיס ר'
יוסי לומר חט מחלל לשי מלי' דמפך בגמ' וטעמא משום ח"כ
חלמא דס"ל ח"כ . ובהא דקנין ס"ל י"כ . אך לפי מה שביארט
בזה דשיסה על עיר האדמה אחי' שפיר . דבעינן שיהא ל' השני
מבורר מכבר כמו במחלל מע"ס שבתחלה היה בבבוי חילין אלא
שיריה לחלל מע"ס עליו ולכן נריך להיות החילול מבורר . משא"כ
בה דקנין דכין שקט הקנין להקנין . איך עיקר הקנין שיש
לכל אחת בשני הקנין השוחטת . היט מה שיקריב קן אחת
בשניה וא"כ אימתי יטור קנינה בעת ההקדשה . ואלו יחברר
גם ד' השני :

(ה) אך הנה הרמב"ם פסק גם בה דמפער שני שיש לי בחור
ביתי מחולל על סלע שחולה בידו מן הכיס ה"י זה
חלל (פ"ד מהל' מש"ס ה"א ט"ז) וזה לכאורה פלג ליד פסק ד"כ
בלורייחא והתוס' כי מרן בכ"מ דהניש בזה וחירך ב' חילול
חלל בשם מתני' קורקס דהא אין חט לריס' לטעם ברירה שזין
שזה אמר ה"י מחולל על סלע שחולה בידו מתני' המעשר שדי
ופדין המעשר בכיס זה וסלס' בספק מ"מ איזה סלע שיהיה ה"י
חילול בשמה שיעלה הסלע נלמור' זה הסלע שחולל עליו . והנה
לחך למה הגמ' לא חירך שם כן והכ"מ לעלמ' חירך דהרמב"ם
אזל לעמיה' שמוכר שחומה בזה"ל דרבנן . והנה חירוע של
הכ"מ הוא דמוק' מלמד דל כעין זה ה"ל להרמב"ם לפרש דהייט
במשך

ס' . ופי"ו לא נחה בך משום מחללה . אלא ולתקוב"ס אי טעמא
משום דהי' רח עיקר דלורייחא ולתוס' משום דמחמה לדיח' :

פרק ד

(א) גרסי' בסנהדרין (ק"ב) אמר ר' חסדא כהמה שחיה על
עיר האדמה וחליה על עיר האדמה חסירה עיסה
מ"ה עיסה כחולן דפלוני דמח' ופסק לה הרמב"ם להלכה והקשו
כל האחרונים האל דהא דשיסה חליה בבירה וכבר קיימא לן
דבלורייחא ח"כ . ועלה בדעתו לישב עפ"י מ"ס הר"ן בנדרים
(מז) על מ"ס הרמב"ם דלמור' המפסין שיש בה דין חלוקה שהדירו
אז"ל והלוק' דמותרין לבעט . וכבר הר"ן דאין בזה משום ברירה .
דאין סהדי שכל מנה' כן נשתחשט שלא יוכל ל"ל לאסור חלק חבירו
לאחר שחלוק' שח"כ נחלל שח"כ נכסי חבירו עליו ע"כ וא"כ
ה"ל י"ל בעיר האדמה דאין יכול לאסור נכסי חבירו על חבירו
ולכן אין חלק חסירה על עיר האדמה נלמור' אחר החלוקה בשביל
מה שחלוק' חביריהם ועשוי עיר האדמה . דה"ל הכי אדם חסר
דבר שחט ש"ל . אחר זמן מלחמי' בס' מקרי' חיים להגלן בשל
ח"ד (ס' חמ"ט) שפי' כך ושיב הקשה ע"ז מוחלין דמוקי (דף
מח) הא דמוכר בשונג פטור בחוד הי"ב דאין ליה שוחטת בניה
והאמר חלק השני משום שיהא חולה שוחטת חף דאין אדם חסר
דבר שחט ש"ל . וה"ל עיסה חליה על עיר האדמה וחליה על עיר
אדמה דמח' שח' ודחין בין דבר יכס' לדבר לח' ע"ס . אך לענ"ד
הקלשה נראה דלא דמי כלל כך מלמא דמוכר ועיסה חליה על
ע"ה להסיח דמרים שיש להבין למה כתב הר"ן אכן סהדי דלדע"ה
דבר נשתחשט שלא יאסור כל אחד חלק חבירו כשהלוק' הא בלא
זה כיון דאין אדם חסר דבר שחט ש"ל מוחלין כשהלוק' מותרת
חלקו של החומר . אלא דהאמת יורה דרש . דאם נלמור' ח"כ
הא בלחמה ומבאר בנדרים (מז) דאדם חסר דבר שחטתו
לכסילה מרשעו . ולכן כיון שבע"ה שהדירו ה' דבר שחטתו
וא"כ הכי מן הדין נלמור' חף לאחר שחלק . ולכן כתב הר"ן דאין
סהדי שבע"ה ששחטתו חרפתא דהכי נשתחשט ט' ולכן אין הדור
מל' חסר' והגם נלמור' שחמייב להבירו בלחיה דבר האס' יכול
לכפרע מעליו לוחי' הכהן ע"י מר' . וא"כ הכי דלא ש"ך הא
מלמא רב בנדרים למד משא"כ בעיר האדמה ומנסך חס"כ דהו
דעתייה' מחללה שלא לאסור שום אחד חלק חבירו מ"מ כיון
שחלק נלמור' מוחלל בע"ה שלא נחלקין עדיין ולכן מטעם ח"כ
אסור חף חלק השני ממלח' וד"ק היטב בזה :

(ב) ולכן י"ל כלל אמר במלמא דברירה והוא זה דהיה
למח"י דאין ברירה וי"כ הייט רק בלח' ד' האחד
הוא בחר והאד' הכ' נלמד לבד . והייט בשני לטין דזה ברור
דהשתא אי טבל הכל וגלך לבד מותרות החומה . וכן
לכני' שירוב דהשתא אי ברור כהתוס' ביה וגלך לבד בלחיה ל' ד'
עירוב ודומה וכן י"ל בשנים שקט חר' בשחטת או שירש' שהם
שחטת לכל דבר להשת' כל אחד ב' בטל' וא"כ הכי לע"פ ברור
שכל אחד יש לו קנין בשהא אחר בכל אחד מהחלקים ולכן לאחר
שחלק לא אמרי' ברירה משום דהא שכל ח' היה לו קנין בטל'
הוא ברור וסובל קני' בחלק אחד נלמד לבד . משא"כ אם שנים
קני' חר' לו שח' דבר בענין שחלק לוחי' חירק ולא בשביל להשת'
ט כל אחד בטל' . רק עיקר קנינם הוא שחלק לוחי' כוונ' שיהיה
שחיה על עיר האדמה ט' ח"כ הכי גם ד' הכ' נלמד לבד .
דהייט ב' האדרים ל' האיסור ול' ההיתר . דהייט קנין העיר
האדמה שהוא האסור ג"כ חט מבורר לע"פ אחרי ששיקר קנינם
הוא ע"ד שחלק ולאחר החלוקה יהא להם חלקם . ובהא אין חט
לריס' לבירה כיון דגם האסור חט ברור ויטור' רק לאחר
החלוקה ולי' יטור' גם ההיתר . ועל זה מורה השמעת הלשון
שבתילה (לז) ובניטין (מז) גבי חבית ושרה נקטו לשון שוחטת

נמשך כה"ל. כיון דע"כ הרמב"ם מיי"ר כה"ל מע"ש חש"ל
ממשך כיון הבית כדמכח מדבריו דוק ותשכח. ולכן כל
ע"כ מהר"ק בבית יוסף ויטולר גם האנו"ל דעירובין דהנה
כשומר מע"ש זה יבא על סלע שחטלה ביד מן הכיס למ"ד
לא חילל דהו" טעמא משום ח"כ. הי"ט דלמריי שחא מחמלה היה
סלע אחר רח"י לעלות מן הכיס ועכשיו העלה אחר. נמללו
סלע המעשר נשאר בכיס והוא העלה אחר. והנה ח"ק אם נאמר
ק"ל דלון בזה רק לישראל דרבנן. דהנה הרמב"ם כתב (פרק
זה הל' ה') אין מחללין מעו"ט מע"ש על משום אחרות בין שח'
אלו ואלו כסף זה אל ואלו נחשת כ' ואם עבר וחילל הכי' אלו
מחללין. וזה מירושלמי פ"ב דמע"ש יעו"ש והנה הטעם מנא"ר
בבב"ע בפ' המשנה דמח"י (פ"א מ"ב) משום דלון דרך חילל
בבב. ואם הפ' דלל אי חילל מדלורייחא ח"כ הא"ר אי מחללין
בדיעבד. ושיב דברושלמי אי בעי למימר דלמי' לכתלה מחללין
מודחק אל ע"כ דהייט רק מדרבנן. והנה ח"ק אי ימא דל"ב
והי' דלוחו הסלע חילל מע"ש נשאר בכיס מ"מ אמו"ל לא יבא
לוחו הסלע מחלל ע"י שהא"ל עכשיו מן הכיס כיון דמדלורייחא
מחללין כסף על כסף ואי משום שלא פירש הא כתב הרמב"ם
(בה"ל מפרק זה) שאם לא פ' אלל הפירש משה כגד הפירח
דיו וזין לר"ך לפרש ויאלו הפירות לחולין. וה"כ כיון שהפירש
הסלע הזה נחת הסלע שהיה רח"י להעלות בתחלה ה"כ שהוא
מחלל. אך הנה כל זה הוא מדלורייחא אבל מ"מ מדרבנן אין
מחללין מעו"ט כסף על מעו"ט כסף לכתלה. ולכן אם אומר מ"ס
מחלל על סלע שחטלה ביד מן הכיס לא חילל למ"ד ח"כ שלא
יבא ליד חילל כסף על כסף כיון דל"ב כ"ל. מיהו כל זה אי
ימא דנס בדרבנן ח"כ. וכיון דק"ל בדרבנן י"ב שפיר פסק
הרמב"ם דמחלל אבל הנה בעירובין דלל מחלק בין דלורייחא
לדרבנן דרמי דר"י אר"י מנ"ך דה"ק מ"ן אלו"ה של ידן שפיר
מקשה גם מה"ך דמע"ש ש"י. ולפי מה שביארנו בפ"א ופ"ג
מקונטרס זה בס"ד דנס הה"ל דה"ק מ"ן אי רק עיקרו בדלורייחא
ה"ל אי עיקרו דלורייחא ושפיר נמי אהדיי אלל לפי המצטר
הרמב"ם ס"ל בזה יש בירור ה"ל ס"ל נב" מע"ש י"ב כשיטתו
בדרבנן שפיקדו בדלורייחא. וכל"ל :

פרק ה

(א) **עוד** נשאר לפנינו לבאר בזה דק"ל בדרבנן י"ב דכבר
ביארנו בס"ד דהייט משום ספקא. ח"כ ה"ל אי
ימא ח"כ יהיה מה קולא אי אמרי' זה ח"כ לה"ך בדרבנן אי
לא. דין ס' לרבנן דלא"ן ביה לקולא. ונלחי לה"ל בס' י'
שהעיר בזה וכתב שם שזה תולה במחלוקת רש"י וחוס' (ניסין
מה) טבל וחולין משורבים וכו' וכבר באבא בדברט בפ"א מדברי
רש"י וחוס' אלו ע"ש אך רלוחי בס' מק"ל ס' חמ"ה שכתב
על הפ"א שדבריו אחריו דמבואר בפירושין (לג) דלל אמרי' ח"כ
ח"י' בדרבנן ואלל אמרי' הוא ספק דרבנן נב" ע"ה שאמר לחבר
קח לי אגודה של ידן דחייב לשאר ח"ק דברמח"י הק"ל עכ"ל.
ולפני"ד דברי הפ"א דק"ן מלוד לפי המבואר בדברט דה"ק
י"ן ס' אי רק עיקרו בדלורייחא מחוס' דבסדוח. ואגודה של
ידן נמי אי עיקרו בדלורייחא וח"כ שפיר י"ל דר' יוסי מחמיר
בעיקרו דלורייחא ואלל לטעמיה דס"ל ספק בדרבנן שפיקדו מן
החורה להחמיר במבואר בעירובין (ר"ש דף ל"ו) בזה"ל
דמקלוח וזה לא מיד :

(ב) **אכן** נלמנוהו דרש"י וחוס' כתב הפ"א להכריע דעתה
הא"ס וכבר שהרמב"ם נמי ס"ל דעתה הא"ס מה
שפסק כ"י יומן דלוד הא"ן שחלק לקוחה הן ומחזירין ג"ר
ביו"ב. ושם נמי דק"ן פירות לאו כק"ן הא"ן דמי וביט"ן (מה)
אמר ר' יוסף אי לא דלוד ר' יומן ק"ן פירות כק"ן הא"ן לא
מלל ידו ורגלו בביתא"ר דלוד ר"י הא"ן שחלק לקוחה הן כו'

וח"כ לא משכחה דמיי"ר ב"טרים. אלל חר בר חר ע"י יאשע
כל. ח"כ לפי פס"ך הרמב"ם הא"ן מללל ידו ורגלו בביתא"ר
יושב ע"י דעת הא"ס ע"ש. וע"ש במ"ח"ה שם שזה פירוש
ולפני"ד דלודנה לודת רש"י י"ס ליי"ב פס"ך הרמב"ם :

(ג) **הנה** נחלקו (ק"ל) אמר רבא דפירות האשפות חייבה
בב"טרים ונחש בהמב"ס דק"ל נס ק דבפ"א
מה"ל ב"טרים הל' ח' הביא דין זה דשיחפין חייבין בב"טרים.
וכפ"ד מה"ל ב"טרים כתב ואלל שחפ"ן אין ק"ן וכו' י"ב כתב
שם ונשאר המב"ן ח"ך מללל מביא"ן וק"ן ח"ך נחלל לט"ן דעו"ט
דפירות שוחפת חייבה בהב"ה וק"י"ה יב"ה לט"ה רש"י שם
בגיטין שביארנו בס"ד דלל ח"כ אם החליט חלוקה אי לא נמי
שהיה בתחלה דהייט בגל משה ומשה"י מחלקן שביטו מחלל של
ממש ומחלל לק"ח שהיה חלק חבירו. מיהו לא גריד משוחפת
דעלמא שפירין לא חלק. דמה ש"ס לו על המחלל שחלק מחלק
חבירו ק"ן הפירות לא גריד מלל לא היה לו שום ק"ן על אחי
המחלל. ואם כן ח"ק אי לא ל"י יומן ק"ן פירות לאו כק"ן הא"ן
היי שפיר מ"י מיי"ר וק"י דלל גריד מללל דהיה עדיין שחשפה
וכל"ל וח"כ אמו"ל קאמר ר' יוסף אם לא אחר ר"י ק"ן פירות
כק"ן הא"ן לא מלל ס' :

(ד) **ונ"ל** דהנה שם בחולין פריך אלא דפירות שוחפת חייבה
בב"טרים. ח"כ אר"ך למ"ל ומש"י למש"י ח"ל ע"ש
ברש"י. והנה בב"ב (דף כ"ו) אמר עולא ח"ן הסמך למי"ר ח"ך
ט"ל אמו"ל ג"ל הוא וזין מביא"ן ממש בב"טרים. ופירש"י דבעי"ן
אמר תבין מל"ך. משמע פירוש שיהא כל הגדולין מל"ך ממש.
וכן ס"ל ר"ד משום ר' יומן שם (כג) וא"ך רבין לא קאמר הנה
אלל דמחלקת יב"ל הוא דמביא וק"ל ש"ך הא"ה שחשפה להחל
לח"ס ח"ך הא"ן ח"כ בדינא דלורייחא לא פלוג אר"י. והנה יש
להא"ל על הגמ' נחלק שם דפריך אר"ך למ"ל והא' מביא"ן ליה
שיהא כל הגדולין מל"ך לחפ"ך ח"ן הסמך למי"ר דמדינא
דלורייחא ל"כ ח"מ. ולכן נלפ"ד דע"כ רבא דלוד הא"ן בה"ן
ה"ך מ"מחוס' פליג אדמי' אחר"י. דל"ל אי סבר דל"ך ממש
ח"ן הסמך למי"ר משום דבעי"ן שיהא כל הגדולין מל"ך ממש
ה"ל אי ממשעדין מניה שחשפה וזין דלל ממשע מניה שחשפה
ע"כ דלל ממשע נס ח"ן הסמך למי"ר. וח"כ פריך אר"ך למ"ל
ומק"י למש"י ח"ך לח"ך :

(ה) **ולבאורה** אי סגי בזה ליישב דברי הרמב"ם דר' יוסף
דמקשה לר' יומן שפיר קמקשה לשיטתיה
שסובר דפירות האשפות פטורים מב"טרים דכיון דמפיק ח"ן הסמך
מל"ך ה"ך ממשע פירות האשפות אלל הרמב"ם דפסק כדמ"ה
דחולין ח"כ שפיר מ"י סבר הא"ן שחלק לקוחה הן ומחזירין ג"ר
ביו"ב וק"ן פירות לאו כק"ן הא"ן ואל"ה משכחה דמיי"ר
בב"טרים ח"י' שלא כד בר חר. אכן מיהו אכתי לא יתישב בזה
דעת הרמב"ם ולפי הג"ל דהרמב"ם סובר פירות האשפות חייבה
בב"טרים ח"כ יסובר דח"ן הסמך נמי מביא וק"ל. וח"כ קשה
למה פסק (בפ"ב מה"ל ב"טרים) כרבין אחר ר' יומן דח"ן הסמך
מביא וק"ל שפ"מ כן הא"ל יב"ל לישאל ח"ך הא"ן דלפי הג"ל
למה לר"ך לחא"ר יב"ל הא' מדינא דלורייחא מביא דהא לא ממעטי"ן
ליה הה"ה מל"ך כ"ל. ולפני"ד דהנה דברי רש"י בממ"ל דעלל
לר"ך ביאור דה"י אחר עולא ח"ן הסמך למי"ר ג"ל הוא (פרש"י
שומק משה חבירו) וזין מביא"ן ממש בב"טרים (ופירש"י דבעי"ן
מל"ך) וע"י חוס' שביאר פ' ר"ח שפירשו דלון מביא"ן ב"טרים
משום דה"י ג"ל וה"י מללל הב"ה בעבירה יחבש על פירוש מ"י
מקשה בגמ' מהקנה ח"ן דה"ס לא שייך מללל בב"ה בעבירה.
והסכמו לפירש"י דה"ס"ס הוא משום מל"ך. ולפ"י יש להבין
למה אחר עולא ג"ל הוא דלל מותר לסמוך כפי' החוס' ח"כ לאו
ג"ל הוא. ואם אסור לסמוך והא' ג"ל יש בו משום מללל הב"ה
בעבירה ח"כ מ"ל בלמה נגמ' דייקן ג"ל מל"ך דמקשה עליו
מהקנה ח"ן דלמה טעמא בח"ן הסמך משום מהב"ט וכו' וזה
דלל שייך ה"ך טעמא מביא וק"ל. ונ"ל דס"ל לרש"י דעלל ח"ך
(ח"ב) י"ך

(ד) אף הנה ציטוטו (מוז) גבי יפ"ת חבל אס קיבלה עליה מטבילה ומותר בה מיד רש"י אומר אע"פ שלא קיבלה עליה טפה ומטבילה לשם שמה ומותר ומטבילה לשם שחזור ומשחררה ומותר בה מיד אומר רבא מ"ט דר"ס בן אלעזר דכתיב כל עבד אדם כ' ורבנן אומר עולא בשם שמואל איהו מל' ט' ואלא הא כתיב כל עבד אדם הוא מביש ליה לנפשו ואלא דל"ס המספר עבדו יא' לחרות ואל' נט שחזור שאלמר כל עבד אדם כ' . ח"כ לרבא דרש"י א' ודר"ס מכל אדם למט' ע"כ ס"ל המספר עבדו יא' לחרות ואל' נט שחזור . ולפ"י טעמיה דר"ס בן אלעזר דס"ל דל'ן הסבד מקבל גיטו הוא פשוט דליק' לה לה מלשה כ' הכי דל"ס מקבלת גיטה היא עבד אלא דלא ילפס מלשה רק לענין אישורא וכדלמר בגמ' דגיטין (לד) ומיהו מלשה מה אשה אישורא

◆◆◆◆◆

בדני מלהא דלא מצי עבד השתא לא
מצי מצי עליה שעתה לכמה דברים

(ב) והנה: ידועות החלוצים הארצי לשלם בסכומי ז' (פ"ה)
הש' מנהיגים ידב' חרות ס' ל'ג ובמסגרת לחול'
פ"ט מנה' לרשות ובמרכבה המסגרת פ"ז מנה' ניושן בחריטה
נדולה והנה להעתיק דבריהם בלתי למסר וגם בלתי לנרד דנתי
סג' ומנח' אך עזר סג' מה שמנח' עזר נ' נעתיק בנתי' להכנת
הענין. והנה בכל מנה' הביא מה שהקשה בסכומי ז' ממונתי
דקדושין (כ"ג) בנ' רב' ל' סתמן בלא עזר נעתי' מה שסג' סתם

דבריהם ומיהו דבר חימא דחיי מדמה הקדש כלל לחילול דלמה לא יוכל לחלל נטע רבעי ומעשר של חבירו שלא מדעתו כיון דהוא האל לו דאין לחדש שלא בפניו והגיונו בחימא והאוס' בקדושין (ט). ד"ה מחקף (י') תי' לקשוא ז' ח"ל אבל בזהא דנעשים ליכא לנימור הכי שהרי הבגלים טלמם חין ידלים לחקן כלום מה שבידם שהרי חיש שלמם וכו' גל ולא נחיששו הבגלים וכו' דלמיה לא מני עבדי שליחיה נמי לא מני עבדי. הנה מובא מזה דפ"ל לר' יוחנן דמלחא דלא מני עבדי לא מני למשוי שלוחא ואפי' בדבר ששייך בו דהא מני לחלל אח של ולא דמי לקבועה דשראל לא שייך בזה כלל ואפי' לא מני משוי שליחא. וע"כ משום דר' יוחנן לעומתה חז"ל ולי' פשיטותא דרבה מרשב"א כ"ל :

(י) **ובזה** יחייש' לי דברי הרמב"ם (נפ"ט מה' מעשר שני ונטע רבעי ה' ו') שכתב והלועזין ה' מניחין את המעשה בשנה השמיטה וחומרים כל הנלקט מפריות רבעי אלו מחולל על המעשה האלו שהרי ח"ל לפחותו במחבר כמ"ס ע"כ והקדש הש"ס דיי' בדירה דא הרמב"ם כל המחלקת קאמר ח"ל האך פסק בדאורייתא י"ב ואם כל הנלקט קאמר ח"ל פסק הרמב"ם כך והלא הרמב"ם פסק בכמה מקומות כ"י דנא ולא נחיששו הבגלים שיהיה חין יסלים להקדישו ומטעם זה קאמר בגמ' ב"ק פ"ט דר' יוחנן סתמא אחריחא אשכח ולי' דנעשים. וא"כ הרמב"ם מזה שפירא לבי חרי. וחין לומר דמחלק בין הקדש לחילול הא סתמא דנא' לא מחלק בזה והביא מפרש להרמב"ם דמחלק בין הקדש לחילול כמ"ס החוס' שזכרנו למעלה (סח. ד"ה - הא דלמור כלענין ט"ו) אמנם החוס' כתב שם בחמ"י על הגמ' וחין כימא זה לחי' על הרמב"ם אמנם לפי הא"ל ח"ס ע"כ החוס' דאם יש לחלק בין הקדש לחילול חלי' בלם מני משוי שליח בחלחא דלא מני עבדי דלא יש לחלק בין הקדש לחילול דבחולל שייך וכן לחדש שלא בפניו משא"כ בהקדש. ולי' במלחא דלא מני עבדי לא מני משוי שליח ח"ל חין לחלק בין חלל להקדש דלא שייך בחלל וכן דהי מטעם שליחות ולא מני משוי שליח כיון דלמיה טלמם לא מני עבדי. והשתא ח"ס דהגמ' מקשה על ר' יוחנן משום דלמיה ליל פשיטותא דרבה בקדושין וא"כ ס"ל מלחא דלא מני עבדי לא מני משוי שליחא ונס ממקום דהנה מוכרע הוא דהא ר' יוחנן אמר לנעשים ור"ד אמר דבר אחד ור' דוסא יבא הפקר קאמר ובהפקר ודאי לא שייך וכן לחדש שלא בפניו דלון זה אמה דלרבה חב דאם הוא הפקר אס' בזה אחר ונטעו מונט זה ב' ואין חייב לשלם אבל אם חיש הפקר חייב הגזן הפקי לשלם לו להגזן הראשון כמ"ס החוס' (סט. ד"ה כל שנקטו עניים ט"ו) ולי' ח"ל לר"י גבי חלול ד"ס כח בידו לחלל משום וכן לחדש שלא בפניו אך מדמה חלל דנעשים להפקר דר' דוסא אלא ע"כ דפ"ל גס בחלל לא שייך וכן משום דהי משום שליחות וכו' והגזן לא מני משוי שליחא כמ"ס החוס' בקדושין והיט' דר' יוחנן לטעמא חז"ל דמלחא דלא מני עבדי לא מני משוי שליחא אבל לרבה וסוגיא דקדושין דמני עבדי שליח י"ל שפיר חף דלמיה לר"י בזה דנא ולא נחיששו הבגלים שיהיה חין יסלים להקדישו מ"מ לחלל יוכל העגל משום וכן. ומקשי' החוס' ב"ק וא"כ חירוק של הב"מ נכון ובזה הוא בע"ה :

(יא) **אחר** זמן מלאה שבעיקר סברתי לתקן דעת הרמב"ם ע"כ דברי החוס' קדושין טוונת' בע"ה לדעת גדולים אך מ"מ הם ז"ל כתבו החי' בסגנון אחר דהנה בספר קט"ח ס' ס"א הביא בשם אמו הגאון ז"ל לתקן דברי הרמב"ם ע"כ מ"ס החוס' בקדושין דלא שייך כח וכן לחדש שלא בפניו אבל בסגנון אחר. שהרמב"ם כ' שם שאלענין ה' עושין ק פשוט' המנייה וכו' דשביעית הפקר הוא חס' בזה האלקטום וכו' יכולים לחקן מה שבידם גס הבגלים יסלים [לחזקן] מה בביד האלקטום משום דאין לחדש שלא בפניו וב"כ הגאון מוהרע"א בחוסטתיו על המנינות. אך הנה דל"כ קשה בלמח' למה לא משוי הגמ' הכי לר' יוחנן דמח' בשביעית מיידי. וע"כ חירוק דמחש' לא להא"ם דהאי דקחתי במחתי' והלועזין ה' מניחין ט"ו קאי בגל ימות האנה מודל מפרש דשביעית עשו כך ח"ל משום דר' יוחנן אמר

דנמר לה לה מלחא כהנה וז' דלמח' אשה דלמח' מקבלה גיטה שליח נמי מני משוי ט' והרי ח"ל יומא ק' מ"מ הא האשה מני לשיח לקבלה גיטה לרשע כשיבית ליון ח"ל' דלא מני לקבל בעלמה. אמנם לפי סברה המצרי' בפי' דברי הגמ' דדור י"ס לקיים שפיר סברה הגיטה ליון הא"ל דרבה קאמר מלחא דלא מני עבדי השתא חין דרס לשמות ולין טוונת' לזה בסתמא ח"ל ע"כ קרא ושלח מיידי כשהא טלמא יכלה לקבל גיטה שלא דבר הכחוב אלא בזהא וז"ל לא למד עבד מזה דהוא לא מני לקבל גיטו בעלמא ופשיט לה לה כהנה דאם מאמר דעבד לא מני משוי שליח ח"ל בטלה הג"ס דלא לה מלחא לענין זה אלא ע"כ חף דלא מיידי הא מלחא דהאשה דמני עבדי שכן דרך מיידי האלקטום מ"מ כיון דהאשה יכלה לשמות שליח ח"ל' ז' לא מני עבדי בטלמא יסלים שפיר לחילק עבד מלחא מנ"ס דלא לה דלמור שפיר עבד מלחא שהרי הוא נמי יכלה לשמות שליח לקבלה ח"ל' כשהא חנה יכלה לקבל גיטה. והשתא ממילא חף דרבנן ס"ל גיטו וידו בלח' כהנה ע"כ מוכרחה להודות דמלחא דלא מני עבדי השתא מני משוי שליח דכן י"ס ללמוד מהק"שא דהלאה ויהיה חף דקרא דניחשין מיידי בדרך השליחות במלחא דמני עבדי השתא. מ"מ הא רשב"א ליון מני עבדי' דלא לה דעבד מני לשיח לשליחא חף דלא דלמח' מיידי בשליחות דמני לשמות בעלמה. והשתא הנה ח"ס טוונת' דמני דקאי חליבא דר' יוחנן ולדידיה ליתא לפשיטותא דרבה מרשב"א כ"ל. וא"כ שפיר י"ל בסברה רבה ממלחא דכיון דקרא מיידי בשליחות דמני למעבד השתא חין ללמוד מזה מלחא דלא מני עבדי והשתא דמני שליחא ופריך שפיר מאכסחפוס. מיהא כ"י לר' יוחנן אבל לרבה ס"כ מלחא דלא מני עבדי השתא מני משוי שליחא מפשיטותא חליבא דרשב"א כ"ל. ומ"מ בסברה דרבה דמלחא דלא מני עבדי השתא לא משוי שליח היט' דליון דרך לשמות שליח במלחא דלא מני עבדי השתא ולין טוונת' ע"כ בזה שפיר ס"ל לרבה ולדרבה ק' טוכה גס מסוגיא דקדושין כ"ל וח"ס דברי ר' ייחוס ומצרי' ט. ואמח' כי קשה להענין כל זה בטוונת דברי מצרי' כי לא מעבד על כל זה בשתיקה. וקושי' הח"ס פלוג עדיין במקומה עומדת מ"מ דדברי רבי' ייחוס שפיר י"ל כ"ל שראשונים ז"ל כבר תרגמו לרבה בקארה ולכלל בדבריהם טוונת' עניינות ע"כ דברי הרמב"ם ופ"ט ודאי יחיישו ע"כ הא"ל. שוב מלאה בסוף דברי מצרי' דלפי' לבי החוס' והא"ל' דלא מני משוי מ"מ מידים הם דבסתמא חין דעתו לשמות שליח למלחא דלא מני משוי אלא דקשעא קאמר דלפי' חס' אחר טהדים לא מחי והשתא הנה נהי דהא דלא מני לא ק"ל כסוגיא דנדר מתוך ביהא דקדושין מ"מ בזה דמסתמא לא משוי שליח שפיר למימר דהאכחא הוא ח"ס פסק הרמב"ם והיט' ופ"ט דהא דלא וקדש לי אשה. חן מה שרטה הגאון בעל שיבת ציון לחקן הסוגיא דקדושין ודנדר בסברתו דנבי גס לא שייך מלחא דלא מני עבדי השתא לא מני משוי שליח וסוגיא דבין טהא וכן בעבד לא שייך גבי שליח לקבלה גס מלחא דלא מני עבדי השתא לא מני משוי שליח ובהי יחיישו הסוגיא חמיהא לי מאד גס מובלתי מה שפיקש' למעלה דל"כ מוא פריך הגמ' מרי האה בריה דר' יהושע דהאם הוי קרבנות ושייך מחשבה ומעשה. אמנם לפמ"ס ע"כ דעת מצרי' ח"ס דמה שמעיק דילפינ מילחא ויהיה דנס גבי קדושין מני משוי שליח חף במלחא דלא מני עבדי השתא וקשה שפיר לר"ה מדרבה :

(יב) **שוב** יש לי להעיר בע"ה בזה שביארט לעיל דל"י לשיטתו ל"ל דרבה ופלוג על רבה וס"ל דכל מלחא דלא מני עבדי השתא לא מני משוי שליחא דיש לי להביא דלמ' לא דגרסי' ב"ק (סט.) נושא ח"ל יוחנן גל ולא נחיששו הבגלים שיהיה חין יסלים להקדישו זה לפי שאיט' של זה לפי שאיט' ברשותו. ופריך ומי ח"ל' הכי והא"ר' האנה כסחם משנה וכן כרס רבעי ט' והלועזין מניחין את המעשה וחומרים כל הנלקט מזה מחולל על המעשה האלו ט' אמרי לא חימא כל הנלקט אלא חימא כל המחלקין ומי ח"ל' הכי והאמר ר' יוחנן נעשים ור' דוסא אמר דבר אחד ור"ד נלקט קאמר ומסיק דכל הנלקט קאמר. והנה החוס' כתב שם (סח. ד"ה הא דלמור כלענין ט"ו) בטק

לעשותה ולא עשהה אין המעשה כלום מזה המעשה. והאין אב' הוא מזה הכליות הפעולה אח"כ להחזיקים. והעצם הזה בחזקת ארבעה עשר לרבות אח"כ לו לעשות המעשה בשום ענין בשלם ובחזקת אב' כל אח"כ לטוב הכליות בשום ענין בשלם. והעצם ארבעה עשר ע"ה. והנה בקבלת העבד לא נישא. כי ו מעשה ופעולה לרבות ע"ה כליות הגדלה קיים שחזר העבד משעבודו ע"ה עמד מהחזקת. והנה הכליות הזה ודאי יוכל להחזיקים במעבד ולאפשר לרבות משהחזר בשאר ע"ה אחרים אח"כ הדקון הוא רק הפעולה והמעשה קבלה הנט בשעבוד. ואין זה משגיחה כלל עתה על הכליות רק על המעשה וצ"ל מהזון השעבוד יוכל לקבל נישא לא חזרה הכי הוא ע"ה בחזקת דבר אלא כלו מעשה הקדשנות דגדל לא שייך בזה כלל אח"כ בשום ענין לרבות קרן נעשה ע"ה ידעאל. ולכן העבד יוכל לעשות שליח לכל הכני ע"כ שחזר ודממתה נישא. אבל אם בחזר מלחא דלא מני עבד קיים בחזקת אב' שהוא על הכליות שחזרה חשה ו מקדשה לו אח"כ לו להביא הכליות הזה בשום ענין אחרי שהוא בואה ולכן חף שחשה הקדושת הפסד לו לעשות דרית בלחה אחרת מ"מ הכליות שחזרה חשה ו מקדשה לו אח"כ לו להביא את הכליות הזה לשעל בשום אופן וא"ל לא מני משי שליח. וענין זה מובחר בזה שאחרי מלחא דלא מני עבד בבחא מ' ורית דכל דבר שעתה ח"ל לעשות ואח"כ יסיה אפשר לו הוא תמיד בחזקת שהעבד מלימות הענין הוא מזה הכליות ולא מזה המעשה אם ח"כ יוכל לעשות לו יוכל לעשות אבל אם הוא מזה הכליות ח"כ המעשה הוא מזה אותו הדבר ולא זמן שיהיה ב המעשה כען האשה הגדלה לא יסיה בחשכו לעשות אבל כשהפסד המעשה מלחא דלא כען הגדושת בלחה הפעולה ח' יסיה יוכל לעשות. והעצם לא יסחור המציחה וקדושת ודאי אחרד' דמחזקת בשמיים שוב רק שחזר מזה המעשה שהם מחולקים מלל :

(יד) ונשאר לפני ישיב הקדש האחרון מאב שנקבל
 גם לבנו קטנה ושמחו עלי' כל גדולי החפשים
 פי' פני יהושע צביטין פ' האקבל ומקדש בקדושתן (מנח) חמס
 לשגרי הקדשה ית' להבין חמלה האכזבה דכסר' וז' שטחי דידן
 וז' שטחי דרחמנה וז' דרס' (לה לו) דרס' האם חק הכנסים
 שפילו בתקדש מדורין חידים הא שזעין פזרון אלא שפיעל פיעל
 אלא"כ שטחי דשמיא כוז היט שפיעל פיעל אלא חיל שטחי דידן
 כוז אלאי פיעל פיעל לימח ליה שמיא שיחד לתקני ולא לפווחי
 ופי' סג' האל"ם וז' שטחי דשמיא היט ט' סגרי הקדשה האורה
 קרבן מנחה בעלים ונחט ברשות כקן. אלא דרין פ' הא"כ
 שטחי דשמיא ט' דרחמנה טריא שטחי לכל מלי משמע מדכרו
 שמיא מפרס כפי' האל"ם דהאורה אוקמה ברשות אלא שבהמה
 טעמא שמיא ישראל צבי"כ. ופי"ה ליל למדש האכזבה ק' אס
 שבהכנים הם שמיא דידן בזה שמיאם לסס הקרבן למשוח
 כחשפט וז' שטחי אט לריכס כלל למשוח שמיא אלא שבהמה
 טעמה אורח שמיאם שט' אף שאל מדשמיא. ופי"ה פיעל ריה
 בריה דר' יהושע שפר דעי"כ שמיא דרחמנה כינו שבהמה
 טעמה אורח שמיאם שט' וזין אט לריכס למשוח שמיאם
 מדשמיא דז' שטחי דידן מיט מ' חזקא דיד' פ'. אלא וז' שטחי
 דרחמנה כינו שמיא אין יסלים למשוח שמיאם במלחא דלא
 מליק עבדיק. אלא שבהכנים נשח שמיאם לט בנדרה הכדש אף
 שאל מדשמיא. וז' שטחי אט לריכס למשוח מה שמיא שמיאם.
 והאחא הכה לא יקדש כלל משלימה האב לקבל גט בזה הקדמה
 דאף דיהא לא מלי ממי' ליה שמיא מ"מ האב נעשה שמיא בנדרה
 האורה כמו הכנים לגבי ישראל וכלל :

(מז) ועפ"י מה שנבאר למעלה חז"י יחייב לי מה
שקשה בספר דורש ל"ן ע"כ בדברי ר"ח שבחז"י
נזיר טלח שקשה חמשים בכל ז"ס שאלה חז"י חזרה להכריח
לפי לי קמח והפריש חלה בעשרי ולפי נעשה שליח וזה ששנה
חזרה שליח לא היתה יכולה להפריש חלה בעשרה קמח זה שליח
בר חזרה ט' וחז"י ד"ס בידה להביא עישה מעטלה וחזר
עשה ו חז"י חלה על קמח להשיבה חטט ודברים שבידה קיימים
לפי

האמר לטענין וי"ד אמרו דבר אחד ע"כ ל"י לא קאי האי דלטענין
 על שבטיה לאור דל"כ לא דבר אחד הוא מטעם האמור חז"ל
 קטור"ח. ולעג"ל חמשה לאחר כן דעת הרמב"ם שם' גם בפי'
 המאמרים מלחם לטענין בשבטיהם ואם ילחם דהג"ל ה' ר' יוחנן
 לא ינחם לה לפרס המעשה בשבטיהם אך מפרס הרמב"ם המעשה
 בשבטיהם. לחנם חס' ה' מוקמי' המעשה בשבטיהם אחר ילחם
 להא מלחם דלא שייך וכן דהוי מלחם דלא מני עבד השחם למנ"ס
 החס' ד"ה כל הנלקט ס' שז"ל ואל"י דכל הנלקט ל"ד מומס
 אחר לקטת אלא מניה מעשה בעור שלא נלקט ואומר רבשי דה
 לפשיה' נלקט יח' מחולל אחר הנלקט. ואל"כ השחם בעת שחומר
 לא שייך וכן ופליגות לאורו שלקט דעדין הוא לא לקט והוא
 בעלמא חייט יכול עתה לחלוט לא מני משוי שליח. חף דיכול גם
 הנלקט למר כל מה שלקטת יח' מחולל ע"ז מ"מ לא יעיל מיד
 דהא עדין אינו ברשותו והוי כמו כחוב גט לנשה כשלאמסנה
 אגרסנה דלא מהא כח"ס ביבמות (כז:) (ויס' להאריך בזה ב"ה
 אלא שאין כאן מקומו ועי' ס"ז ח"ט ס' ק"ב ס"ק ב') והוי
 מלחם דלא מני עבד השחם ואל"כ עובד ב"ה הדין שחב"ה
 בקטור"ח על הרמב"ם ומוכח כח"ס (ואף שיש סמך אחרת בדברי
 הרמב"ם שם דין גנושין ויש בזה אריתות דברים וזכרתי מה
 במקום אחר ולא עת האסף. מ"מ לפי ההשחם שבדין ומכרסם
 אלו לפרס דעת הרמב"ם כח"ס והוא גם שיעת הב"מ כמו שזכרתי
 למשל) האלא מכל ה"ל דלרעת הרמב"ם ודביט ירחס ומח"ט
 וכן י"ל דעת הטור ושו"ע דמלחם דלא מני עבד השחם מני משוי
 שליח אלא דבר דלא שייך ביה כלל כמו ישראל בקרבנות. רק דאם
 טועה שליח סחם אמרי' ודעתיה רק לחלית דמני עבד השחם :

(יב) ועתה נטוח לבאר בע"ה דעת החו"ס בחזק (יב) ד"ה
בשעה שאין לה צח שפי' דלא מני אישם משי
שליח אלא במלחא דמלי עבד נפשיה בשעה ששועה שליח ט'
ש"י"ט. ופי' שיתום כפי' הגמ' דמיר ופי' מלי דמשמע מדביריהם
דחי ק"ל כסוניה ו' שהקשו מומעשים בכל יום שהשעה חומרת
למחרת' לשי' לי קמה והפרישו מלה בעצרי טו' משמע דהלכה
כסוניה ו' וז"ל קשה מסוניה דקדושין וכמו שהקשה בחזק מישור
כרל ורמיהו להבאון בעל טובי' בספרו דורש ליון דרוש י"ג
שהקשה קשיא הא"ל והקשה עוד מכל הגיטין הראונים על פי
הפוסקים שהבטל נחפו לדרש שממנה שליח להולכה קודם שיכתוב
הגט הא' הי' מלחא דלא מני עבד השחא שהי' חין הבעל בעלמו
יכול ליתן הגט לאשתו שהי' טריין לא נכתב ואף שצדו לטובת
מחוסר מטעה הוא כמו החס' נבי' מלה דמוחסתה לישא והשיב
מלחא דלא מני עבד השחא. והכר זה מפורש גם בש"ס בכמה
מקומות שיטל למטה שליח להולכה קודם שיכתוב ומי שהיה מוטל
בכור ואחר כל השומע קלי ט' וכן היולא בשי"ה והמסוכן וגם
קשה איך האב מקבל גט בזה הא' חיה לא מני לקבל ובגיטין
(כח.) אמרי' ואבע"ל שליח לקבלה נמי לאשכחן בע"כ שכן אב
מקבל גט לבתו קטנה בע"כ משמע דהאב מקבל גט לבתו קטנה
מחזרה שליחא וע"כ רוצה לפרש פ' חדש דהייט מלי דאמר'
מלחא דלא מני עבד פ' השליח. והנה החו"ס כ' שפרש דלא
מני עבד המעלה וז"ל חיל לומר כ' לרעה החס'. וחסד הוא
מחרץ לפי שיטתו קט"ה החס' ואומר להדיח שפי' הוא חילולי
דברי ר"ח ש"י"ט. והנה קשיא השניה כבר ישנה שם בבא"ה
מזן המבשר מפי הגאון מוה"ר"ג טרייטש. דבאומר לכתוב גט
ולמסרו לאשתו הנה הכל שליחא אחא היא והשליחא מחלחא
ומבחיבה מחא"כ בקמה שחומרת למבשרה ללוש ולהפריש מלה
השליחא מחלחא מהבשרה דה"לשה לא בעי שליחא כלל ואי
מלחא דלא מני עבד השחא. וכבר כתבנו בע"ה סברא זו בגרס
רמיהו דברי הד"ל והבא"ה הא"ל. אכן הקשיות האחרות קשה
לחלס' לכאורה ומ"ס הגאון בעל שיבת ציון כבר דחש למעלה :

וְיָגֵל (יג) וְדִבֵּל לְהַסְבִּיר דַּעַת הַחוּס' בְּעִיָּה הוּא כִּי . לְרַחֵם
בְּעֵינֵי מַלְחָה לֵּל מִי עֵבִיר לֵּל שָׁלֹם מִי עֵבִיר
כֻּלּוֹ וְהָ פֶּסֶט אֵלֶּה שֵׁם שֵׁי חֹסֶפֶס בְּעֵינֵי מַלְחָה לֵּל עֵבִיר
חֹסֶם הַמַּלְחָה הוּא עֵינֵי פֶּשֶׁלֶה הַמַּעֲסָה עֵבִיר מִחֶסֶם שֶׁלֹּם לֵּל כֻּלּוֹ

באל לך וקבל גישי דלי דלא מלי למיעבד שליח או חיוב מוטיל חורח זכיה בזה וזה"ל כחצו הה"מ בגיטין (סא) ד"ה הא כתב ידן ט"ו) דלף דמקשר ר"מ במלוא באשפה עכ"ל בעשן שלוחים חין יבולים לצוות לאחרים לכתוב משום דמילי לא מימסרי לשליח. ועפ"י דמה דברי הר"מ ביו"ד סי' ע"ה דאם עושה שליח לפדות בט בחור ל' יום שיפרע בזמנו חף דלא מהכי בזה מדון שליח משום דלא מלי עביד השתא מ"מ יכול השליח לפדות בט לאחר ל' יום בחורח זכיה דחין לו שלא בפניו דכיון דעשה שליח גרע טפי ולא מהכי זכיה. משמע דעשו דזכיה לא בעי דיני שליחות ואפי' במלחא דלא מלי עביד מלי משום דלא מלי עביד מ"מ יולא בשער ע"י אחרים וכי אמר לו בפירוש שעשה שליח גרע טפי וקשה לי ע"י הא זכיה עשה מטעם שליחות היא וכמ"ס החוס' ברהבובות (יא), וגם בזכיה בגיטין דיני שליחות כדכרחי מדברי החוס' קדושין (נו). שזכר למעלה לענין לענין לענין דלא מהכי זכין היכא דלא מלי משוי שליח. ואמאי לא יועיל מטעם זכיה החוס' גבי מדון הבן הכי בשביל שגילה דעתו שחפץ בשליחותו יגרע טפי. ומדברי החוס' קדושין וגיטין חין שום דלוי דהחוס' מה שחזרים מקבלים גיטו חוט משום זכין חלל דכך אמר רחמנא שחזרים יפדוהו ולא משום שליחות ולא משום זכיה וכדמסקי החוס' לח"כ חפ"י שומד וזוהר בין שליח מטעם שליחות ולא נחלקו ה"מ קמאי ובחזרי' בסברה חלל בפירוש האיבעיא. וכן מהחוס' דגיטין חין שום רחיה דאם מלא באשפה כשר לאו משום זכיה הוא חלל דכן הוא הדין לר"מ דס"ל וכתב לה לחתימה וכי חומר שם יכתבו י"ל דקפידה הוא דוקא שיכתבו הס'. ומה שייך קפידה בעושה שליח לגרסה שלא נאמר דהשתא חין יכול לגרסה ולא הי שליח ואח"כ יוכל לגרסה ומגרסה מטעם זכיה דנעשה ג"כ שלוחו מטעמו חף שלא היה מוטיל למידתו או שעשה שליח מ"מ הא מקיים רעט ומה שייך קפידה בזה :

(יג) אף הגה הרשב"א בחי' שפי' ג"כ כי"מ קמאי שכתוב ומשמע מדבריו שפי' אחרים היטע שהלחון מזהה להעבד על ידו. ומ"מ חפ"י לפי דבריו לא מוכח כלל סברה הבאן מהר"א דהרשב"א דבשילח שליח חין ההלחון מזהה ליה הגט מדעתו חלל כמו שאמר העבד ושלוחותיו לאו כלום הוא וזה לא שייך בפדיון שהשליח פודה מחורח זכיה להאב דהוי הכל מטעם שליחות ולמה יגרע חפ"י דגלה דעתו שחפץ בשליחותו. אך הגה במלחא לפי שיטה זו דהלחון מזהה להעבד ע"כ ל"ל דזכיה לאו מטעם שליחות היא וכמ"ס הרשב"א בחי' לקדושין בליבעיא דרבה עבד מהו שיטעם שליח שכתב דשמעין מהבא דזכיה חוט מטעם שליחות דהא הכא זכין לעבד בגיטו ואפי' מבט' לן חס עבד מלי משוי שליח. וכתב שמה"ט זכין לקטן חף שליח יכול לעשות שליח. הרי מבואר דעתו שלא כדברי החוס' דס"ל זכיה מטעם שליחות בקטן. וגם דלפי שפי' מחלוקת דבריו ה"מ כדכרחי שהביאו שהחוס' [ס"ל] דלי עבד לא מלי משוי שליח או האחרים דמקבלים גיטו היטע חפ"י חט ולי עביד שליח ל"ל מדעתו. והרשב"א כתב בהפך דאם עביד שליח וקבל השליח הגט או חפ"י שומד וזוהר הוי משומד חלל חי לא עביד שליח חלל מטעם זכיה או חפ"י חמר קבלת הגט ציד הוכה יכול למחות יטו"ס. ועפ"י דחין זכיה מטעם שליחות היה מקום לסברה מהר"א מקלוגא דכיון דעושה שליח מגרע גרע ח"כ ה"ג גבי פדיון. חמסם גם מזה לא חברה חזק דהרשב"א כתב דמירי שאמר בפירוש הילך כמ"ס הוא. ואפי' ימא בסתמא כיון שעשה שליח מסתמא אדעתיה דשליחות יבא ליה ואין כוונתו להכות להשליח כמ"ס הרשב"א מ"מ לא דמי לפדיון דהבא כיון דזכיה לאו מטעם שליחות ח"כ לריך ההלחון לזכות לו וכיון דבא בשליחות חוט מוכה ליה חלל גבי פדיון חס חתלה עושה האב שליח חף שכתב השליחות חוט יכול לפדותו מכל מקום יכול לפדותו מזה שהוא זכיה חס האב דכבהאי גזנא לא שייך כלל לאחר דבמה שעשה שליח מגרע גרע דמכל מקום אמאי לא יוכל השליח לזכותו חס ירעה ויאמר בפירוש שהוא מוכה והמיה גדולה על הרב הג"ל שהעלים שכן מכל זה :

וגמור

דחין זה דשליח כיון עבדה ללוס ולגלגל כו' והקשה הד"ל פדיון קשה דמנעם בכל [יום] דאשה לאומרה לחברתה לשי' והפרישי חלה חף שאין בידה טיבה מנוגלת ואפי' חס נחמק למר דלר"ח בלחמ חוט מוטיל כ"כ בשום לה עשה מנוגלת פדיון קשה לי בטף דברי ר"ח דהא בשליחות לשי' והפרישי חלה ח"כא שני דברים לעשות חס המופרש חלה והפרישי חלון. וזה דלעשות הפרישי חלון חפ"ר לה ע"י הבאה עשה מנוגלת מ"מ לעשות התקנה מקמח זה חלה ח"כא בשום חופן. חמסם לפי הג"ל ח"ס דהנה צדדן זה חלתי המעשה היא החורח העשה הנעשה מהקמח באכלה מחוץ הפרשת חלה חלל מעשה לקיחה חלה חלל ח"ס הוא מלחא דמלי עביד בעשה ויטעם. וע"כ חט דנין על החלתי הנראה היטע היתר הנעשה וע"כ פיר משוי שיכול להביא עשה מנוגלת והפריש. וח"ס הד"ל להקשות דמנעם בכל יום ואפי' חין לה עשה מנוגלת לק"מ דלחן בעינן שיהא מלחא דמלי עביד השתא וח"כ כיון שיש שליחות שיכול לחקן הקמח כשיש לו עשה מנוגלת גם שליח מלי משוי חס פשוט :

(יד) ואחרי שכתבנו לו בע"ה כל זה הנה יס לבאר חיזה פריסם מהדינים החללים בזה. הגה בחשה שכתבנו שחפץ להשליח לה[גט] עפ"י היתר מלא רבנים וכשתחפשה ימסור לה הגט בחורח שליחות ובס' מרכבת המשנה הביא דעה הבמי לויא שערערו ע"י משום דהוי מלחא דלא מלי עביד השתא ולא מלי משוי שליח וע"כ הסכימו לה חיזה לישא חמרה חלל הסלחה [גט] ואחר שכתבנו גרסא. והרב דקדאטאשין החזיק ציד המנהג הקדום שכל הפוסקים הרמב"ם והסמ"ק וכו' לא כתבו חין חרס יכול לעשות שליח וכסברה מהר"ט והביא רחיה מסוגיא דפ"מ (ט). והרב בעל מרכבת המשנה פלפל שם הרבה בדברים חלו. ודחה רחיות הרב הג"ל חפ"י ילא לדין חס זה חשוב מלחא דלא מלי עביד השתא דים מקום למר דגם הוא יכול לחס לה גט שכתבנו לכשתחפשה ורעה חתלה לדמות לאומר שזה זו שכתבנו לך לפ"ס לכשתחפשה חסא קדושה דקדשה וחל"כ דמה זה דעושה חין לה יד ולא חשיב נתינה כלל ואפי' נתן בידה בעת שמוחה לריך לחזור וליתן בידה כשתחפשה וגדולה מזה כ' המ"מ פ"ד מהל' חישות ה"י ד' דחתי שערות חשיב ממוסר מעשה כש"כ שוטה המחוסרת שיפוי. ולענ"ד נראה דשפיר הוי מלחא דמלי עביד השתא. דהנה דחלי דיכול לזכות לה ע"י אחר כלי כדיון המבואר בחו"מ סי' רמ"ז המוכה לשוטה ע"י בן דעת זכיה דלא גרע מקטן בן יומא (וע"י חוס' כתובות יא. ד"ה מטבילין כו') כשיסר ד"ל דהוי דלוריתא) לכשתחפשה ומניה בחורח הגט וח"כ כשתחפשה וחתולה להחגרס יהיה גיטה וזה באים כאלה ומאי הנתינה דעכשיו שנתן בכלי דלמרי' בגיטין (כא). כתב לה גט ונתן בחורח וכתב לה שטר מחסה עליו קהלחור ומתגרסה בו. ואין לריך לחזור וליתן הגט בידה וה"כ כשנתן הגט בכלי זכיה לה הכלי ע"י אחר לכשתחפשה דמהכי נתינתו מעכשיו וח"ל לחזור וליתן לה הגט וח"כ הוי מלחא דמלי עביד השתא דגם לא עביד שליח חלל הוא טותן לה הגט וה"כ מלי משוי שליח כיון דהוא מלחא מלי למיעבד :

(יז) אלא דדין שוטה טעמו ל"ע דהאיד מחזין לו ע"י אחר הא זכיה מטעם שליחות וח"כ מלחא דלא מלי עביד השתא לא מלי משוי שליח ובשלמא בקטן אמרי' צ"מ (עב). דחתי לכלל שליחות ומה"ט בנכרי דלא חתי לכלל שליחות חף זכיה חין לו. והנה מלחתי חס' להבאן מהר"א מקלוגא שימיה בספרו שיא מקרוב לחור בשם עין חחק חלק ח"ט סי' ב' בענין נשחיתת שכתב שם בחור דבריו פי' דברי החוס' קדושין (בג) ד"ה מהו שיטעם שליח כו') שכתב י"מ דהכי קמבעיא ליה היכא דאמר העבד לאחר לקבל לו גיטו מיד רבו מהכי קבלתו או לא דכי לא ה"ל לקבל גיטו ובה ומקבלו פשיטא לן דמהכי סי' חלל אמירתו שאמר לו לך וקבל גיטי שמה מגרע גרע לפי שבה מטעם שליחות או לא. דכוונתה דחוקא היכא שלא אמר לו שיטעם שליחותו או שפיר מלי זכי עטרו בחורח זכיה חלל היכא שאמר לו בפירוש שיטעם שליחותו או הוי קפידא שיהא חל בו דיני שליחות ולכן

ד"ה מטבילין בסוף דבריהם ש"ל ואלט"ג דזכיה הוי מטעם שליחות ואין לו שליחות מן החורה ה"מ בדבר שיש בו קצת חובה ענין להפריש תרומתו דשמה היה רואה לפיכך נחמה אחת בו משמע להדיא דלא ה' בחורמה זאת נמור ה' יכול להפריש בשבילו משעם זכיה והלא הכא הוי זכין לאדם בנחיה מהאדם משום שמחוקן הכרי והייט האות וה"ל בנחיה הגט שייך זכין שמחיהו לאלה מח' רנמ"ה. ומסתמא על הגלון מהר"ל מקאונא בספרו בלך ילחק עוף ג' שהביא דברי המרכבת המשנה בדחיית סברת הרב מקראטשאין. וגם מ"ש הקט"ה"ה דלא מליט זכיה רק במחנה החפץ לפלוני ולא היבא דהוי רק נחמה בעלמא ובעינן לדעתיהם וכתב דזה נסחר מהו"ס בחבורת הגל' דגר קאן מטבילין לוחו משום דזכות הוא לו אך מ"ש המרכבת המשנה בדחיית סברת הרב מקראטשאין זה לא נסחר מדברי החסו' דכחוצות הגל' דהא החס' לא מוילין שום חפץ מן גר קאן הגל' והביא שם ראיות אחרות לזה. ולפלא גדול איך לא שייך בסוף דברי החסו' דהי' דבחתלת דבריהם מ"ש גבי גר קאן דהוי מהו"ס זכיה אין סחירה לסברת מרכבת המשנה מ"מ מסוף דבריהם שכתבו גבי תרומה הוי סחירה גדולה כנ"ל :

(בב) ומה שהעיר שם הרב מהר"ל בחסו' שספרו עין ילחק דלא נתן לה הגט בחורה זכיה יס בו השם משום מוקדם. דלא החירו אלא בשליח כמ"ש בגמ' דנישין (יח) אף דגם הכא שייך סברת הגמ' בשליח קלא ח"ל מ"מ לא מתקנין היבא דלא הוי ע"י שליח. והנה לפי דעת החסו' דזכיה מטעם שליחות ודאי לא גרע משאר שליחות ו"ל למוקדם. ואף גם להפסיק דס"ל דזכיה לאו מטעם שליחות מ"מ י"ל שסיר דשיר דהנה בגמ' לא הוסיפו כהן שליחות אלא גט הכא ממד"ס ושעמא דקלא ח"ל דכיון שגא ממרחק לא נכתב ביום שנמסר ובש"ל לחסו' דהי' חיימה נמסר כמ"ש ברש"י שם. ודעת הפוסקים דכלל גט שנמסר ע"י אחר יש לה קול ע"י כנ"ל בשם החסו' הרשב"א וא"כ כיון דהכא אין הבעל מוסרו בעצמו אלא ע"י ממלא מקומו מה לי אם מוסרו בחורמ' שליחות מהבעל או בחורמ' זכיה להבעל. ובפרט שייקר דבר זה הוא מלחא דרבנן. וגם דשיקר דלא משי' שליח הוא להחוס' צמור וכבר הבאנו דלון כן דעת הרמב"ם והר"ל ומהר"ט. ועכ"פ להחוס' הוי שליח נמור :

(בג) ומה שכתב שם דלדון דין זכיה בג"ד אינו אלא לפי ש"י החסו' ש"ל דלא כהב גט להשה' דשנמא פסול משום מלחא דלא מלי עבד השחא לא מלי משוי שליח. אבל לפי דברי הרמב"ם (פ"ג מהל' גירושין ה"ו) ש"ל דאינו גט משוי שליח היחה בת גירושין לא ונמלא שכתב גט זה שלא לשם גירושין עכ"ל ולפי"ז גם בנשחיתות לא נכתב הגט בזה ששמה אף שימסר לה כשנשחית מ"מ כיון דלא היחה בת גירושין בשעה שכתב הגט הרי לא נכתב לשם גירושין כלל כמו בזה דשנמא. וא"כ לא מהני זכיה הגט דמ"מ הוי נכתב שלא לשמה. ומסתמא על הגלון מהר"ל שראה דברי המרכבת המשנה שהביאו בלוחה חסו' ולא זכר שקושי' היא כתובה שם. במ"ה וגם שוכח בלידו ש"ל דלא דמי דהתם אינה בת גירושין כלל משא"כ בג"ד היא בת גירושין אלא ששטמה גרס לה ועי' בסו"ט ח"ט סי' קכ"א סעיף ב' שהענין האחרונים לדעת הרמב"ם דאש' שוטה נמור בשעת הנתיבה הגט כשר לאתא דכה"נ ל"ה שלא לשמה ובדידיה דבעינן דעתו פסול מדבריהם אבל בדידה דלא בעינן דעתה בודאי כשר לגמרי ובאמת שיש לחמוה על הגלון בעל מרכבת בלחיותו מסי' קכ"א דמה ענין אם הבעל שוטה להאשה שוטה דהתם אם הבעל אחר כחבו גט לאשתי צעה חלימתו שטולים צעה שהוא שוטה הייט משום שהם שלוחים מאת בן דעת האב צעה ליווי הים בן דעת משא"כ בלשחיו שוטה דהיא אינה בת קבלת גט כלל צעה ששמה וממילא דאינו יכול לכתוב לו נטיה למסור לה כשנשחית ולין הגלון דומה לרשאי כלל :

(כד) אמנם מ"ש בעל מרכבת המשנה לחק בן אשה דשנמא לנשחיתות ודאי דהוא אמת וי"ל ודאי להסביר הדבר

(יד) ונהזור לענין זכיה לשוטה ולהרש"א והרשב"א דס"ל זכיה לאו מטעם שליחות הוא ח"ש מאי דלוח ליה זכיה להשוטה דלא בעינן בזה מלחא דמלי עבד השחא כיון דזכיה לאו מטעם שליחות. אבל להחוס' דזכיה מטעם שליחות איך מלי לזכות לשוטה כיון דלוחה לא מלי עבד מיא י"ל אי גרסי' גבי קטן זכיה מדרבנן הית לבו ה"ל גבי שוטה הוי מדרבנן דגלמוד מקטן ולהחוס' בכחוצות לפי הגירסא זכיה ח"ל ואל"י מדאורייתא י"ל דשוטה אינו נלמד מקטן דגבי קטן אמרי' השטם ישראל אחי לכלל שליחות הייט כשיגדיל וגבי שוטה לא שייך זה. אך אכתי יקשה להחוס' עתה מה בכך דלוחי לכלל שליחות הא השחא לא מלי משוי שליח ואיני גס צרכיה מן החורה כלל ואין למר דהתם דוודאי אחי לכלל שליחות מלי משוי שליח ולא דמי לאשה נשואה דשמה לא חתונה לעולם דאשה לאו לגירושין עומדת דל"כ מאי מקשו החוס' בגמ' ממעשים בכל יום שלשה חומרות להפריה לזיווג והפריש חלה הא ודאי קמה זה לעשות עשה עומד ומזי שפיר משוי שליח מיא י"ל דקטן יגדיל ממילא. ודלוחי שכבר נגע בפניה זו הרב מהר"ל בספרו שם. והביא ראיה מנישין (כטו) כיון דלכתב חלתין יומין מלי מנרש בשליח שיתן לגירושין דמי אמנם כל הדברים האלו כבר הם אמורים בם דורש לזיון דרוש י"ב שהביא ראיה זו ודחה לוחה מסוגיית הגמ' בגמ' דמקשה מאפטורפוס ישי"ש :

(כ) והנראה לי בע"ה בזה הוא כן דלא דמי ענין זכיה לקטן או לשוטה לכל שאר מלי דלא מלי עבד השחא ולא מלי משוי שליח דגבי קטן ושוטה אכן סהדי דלאו ה' להם דעת בודאי ה' עושין שליח לקבל הזכות הזה אלא דלון להם דעת מ"מ הרי אט מבינים שזה טובתם ויכולים לזכותם אף דלא מלי עבד שליח דהוי כמו שמה הוא דכאוב להון אבל כגרי דלוחי בחורמ' שליחות כלל אין לו גם זכיה. דהוא בעצם נהסר לו הכה לזכות ע"י אלתו. והשחא לק"מ מכל מה דאמרי' מלחא דלא מלי עבד השחא לא מלי משוי שליח דהתם נסחר הדבר בעצם לעת עתה מלשחיתו כעין אשה נשואה דלון קדושין חופשין בזה כלל ולכן אינו יכול לעשות עתה גם שליח לדבר זה וכן איך ואל"ש ג"כ מ"ש גבי נשעין דאף דגבי חלול שייך זכין לאדם שלא בפניו מ"מ הגלון בעצמם אין יכולים לעשות שליח והוי מלחא דלא מלי עבד השחא הייט דהתם מה שאין הגלון יכולים לחלל בעצמם הייט משום דלוחי שלהם. ואיך יהיה שייך חורמ' זכיה בחלול אחרי שזה מסבין בעצם דהוי אינו עלו והוי כמו נכרי לגבי זכיה בהאי מלחא דלא אחי לכלל שליחות כנ"ל :

(כא) והשתא הנה יש לנו שני דרכים חרה דכ"ד לא השיב מלחא דלא עבד השחא כנ"ל שיכול בעצמו לזכות לה גט לנשחיתות כנ"ל. ודרך השני הוא כמ"ש בעל מרכבת המשנה בשם הרב מקראטשאין וכתב ג"כ סברא זו בם' עין ילחק עפ"י דברי הדגול מרובה גבי פדיון כבוד שיכול לחת לשלחו ה' שקלים בחוד [ל'] והוא יפדה אחר ל' מחורמ' זכיה רק דבעל עין ילחק החנה שפרש הבעל [לאחר] שנשחית השליח זכיה שיהיה לו השליח נחיה הגט ליה [לאחר] שנשחית בחו' זכיה ולשג"ד דבר זה אינו ממ"ז דלא לשמה החוס' לא ציי' חתן כלל דזכיה כמי מטעם שליחות היא וכנ"ל ואי לדעת הרש"א והרשב"א לרד השליח להחטה צעה שטחן לה הגט כשנשחית שהוא טחן בחורמ' זכיה שמחה להבעל ולא בחורמ' לוחה השליחות וזה פשוט וברור לכל מעיין ושגגה היא מהמחבר הגל' במתכ"ח ומ"ש בעל מרכבת המשנה לרשות סברת הרב מקראטשאין דמלי לחת לה בחורמ' זכיה וכתב שזה טעות גדול דגבי אשה שייך לומר זכין לאדם בבחי' האטון שחקקה הגט אבל אין שייכות לומר זכין לאדם בבחי' האטון והרי שלקה ממוט של אדם ונתן דקדק מהני מחורמ' זכיה ולא אמרו חז"ל אלא זכין לאדם ולא אמרו זכין מאדם ואין בעינן דעתו ושלחו כמותו ישחק הדבר ולא יאמר עכ"ל מרכבת המשנה ואי אומר כי יפה דבר הרב מקראטשאין וחליה שישחקק אפי' סברא אחת מסבירות החורה כי חורה שלמה היא ויסודתה בדברי החסו' כתובת (יא).

(כז) והנה רחמי לרבינו בספרו ל"ח ח' א"ח ע"ג ע"ג אחד
הטעם לרין מלחא דלא מלי עבד השתא לא מלי
שליח והוא כפי' מ"ז בצייר שששים אח הצ"ח לשליח שימכור
מחלם ומשרשים שימכור כל המחזק נס שיוצא לרשותם להבא עד
ערב פסח ובעלי בחים קטנים מביאים תמך לבטל"ב שחממו על
שער העלימות ושחממו להם במחנה דהבט"ב לא יוכלו למכור מה
שליח בשימכור כמו מה שאירש מלכא מחזק לך אי"ל י"ל דשליח
נמי לא מלי מלי כיון דלא מלי עבד השתא ו' היתר ח' עפ"י
דעת מהר"ט ונ"ל. ה"ב דהרי האוס' כ' במזר דכיון דכיון ללש
ולנגל מהרי האלימות ה"ב בידו למכור לו למכר כשיגיע לרשותו
וגם טודא יניע לך נס עכשיו יכל לעשות שליח על למכר ולא
גרם מדין עבד עשה שליח דקדושין. והאשר יש רחמי ממשנה
דפסחים (ת"ז) חבורה שאבד פסחה וחמרי לאחד לא ובקש אח
האבד ושחמם עליט ובקדושין (מ"א) מחזק דהייט שששורה
שליח למחל ולשחמם עליהם וחמרי דשלומו של חסר כמותו. ה"ב
נ"י דשליחות לא מהרי מ"מ מהרי מטעם זכיה לבטל המחזק משום
דחמ"א הוא לו שלא יפסד מחזק א"ח רביט ו"ל :

(כח) ואידי דחביבין עלי דברי רבינו רחמי לפלג בדבריו.
הנה היתר הארשון כבר נחבאר בדבריו למעלה
ש"ס לו יסוד חזק מדברי הרמב"ם. היתר ה"ב ח"ן לו מוכן ל"ב
ש"י שיוכל למכור בעלמו כשיצא לו למכר ומשוב בידו זה חמשה
דח"ל מקדש לו חמשה במזר שחיה נפולה בעת עשיית השליח
ויכול משום דכיון לקדשה כשחיה נפולה כמו האב שיוכל למכור
כשיצא לו חמ"א לו במחנה. וגם מהר"ט לעבד לשעשה
שליח ויתר משליח הקדושין דמזר. חמ"ס לפח"ס למעלה (לוח י"ג)
בביתור דברי האוס' בחילוק שבין צניח דמזר לבטול דקדושין
ח"ס בע"ה דהא חס בלא לזון מבח הפשלה דהייט ששיית
השליח דלא מלי למיעבד בעלמו ח"ל דמזר מחמם לעבד דח"ל
שליח יוכל לקבל בעלמו גט זה מ"מ חמיה בקבלת גט עבד חסר
כמ"ס שם צנח' ומשוב שייך בחזרה גיטין ומלי מלי שליח אלא
דאט בלחם מבח החכמים שליח יוכל למכר חזק זה בשום ענין
ולא ה"י בחזרה אחר דבר עכשיו. הנה בזה שפיר י"ל דמחזק
ששיקר חכמים כוונתו למכר קודם הפסח הנה זה אפשר לו
לעשות דודא י"ל לידו קודם הפסח ויכול למכרם. אלא דבאמת
לפי"א לא קשה כלל ממששים בכל יום שחממה להבדלה ששקשו
האוס' והא לא מלי עבד השתא שליח הענין להפריש חלה מלחם וח"ל
ולפי הא"ל ה"י עיקר כוונתו והכלית הענין להפריש חלה מלחם וח"ל
זה יוכלה לעשות כשיהיה לחם להפריש וח"ל לא היה בידה לנגל
ה"י מהרי כמו האב שיוכל למכור כשיצא המחזק לידו ויזהר בו
במחנה מבטל המחזק וח"ל למחל הארץ האוס' לסב"ח ד"ש בידו.
ורביט טחב היתר זה עפ"י דברי האוס'. וגרלה דהייט דקדארי
האוס' דכיון דכיון לעשות ח"ל שליח יוכל לעשות חזק מ"מ כיון
שכדו לעשות ה"י אפשר לו לחכמים חפ"ל בעלדי השליח וח"ל
מלי מלי שליח :

(כח) אבן מ"ס רביט רחמי מחמ"א דמסחים דמלי מלי שליח
ח"ל ח"ן בידו ל"ל דה לא חשבו ח"ט בידו דח"ט
בידו לענין דלא מלי עבד ולא מלי מלי שליח הייט שאין כח.
אבל דבר ש"ס בזה אלא שחא כשה וחיט יוכל לעשות העשיה
בשטל זה ח"ט מונעו מלחיות מלי מלי שליח. דל"ל למחזק דבטי
שליחות כחיותה גט. ח"ל המחזק צטר יכל לעשות שליח למכור
גט שששים גיטין (ס.). כל המונע ק"ל ימכור את הגט והא לא
מלי עבד השתא אלא ע"כ דבדבר ש"ס בזה ובדבריו אלא שידיו
אסורות מלי מלי שליח וה"י בידו לבקש את הפסח ולשחמם הייט
בזה ובדבריו אלא שחא ח"ט יוכל לו ח"ט חו"ל לילך ומשוב כמו
לש ובהפריש חלה שאין שם [חילוק] בלחם הוא יוכלה ללש כחא לו
שחיה יוכלה דכחב לה יזה ק"ל צפ"ל :

הדבר בטוב טעם ודעת בע"ה. דהנה לכאורה יש לי לתמוה
מה לרין כלל למסס שלא לשמה גבי חמשה דעלמא חושק ליה
בלח"ה הא חסד וחבד ליה שחבטל לרין לכחוב ואם טחב גט
לחמ"ה דעלמא כשיכנסנה. האל בעת שחבטל הוא ח"ס א' לה ח"ל
מקיים ביה וכתב לה. ח"ל באמת זה ליתא אלא למ"ד דבטיין
שליחות כחיותה ח"ל למחזק אלא בעי שליחות כחיותה. ח"ל הא
כלל גט דעלמא ח"ל שיהא הבטל טחב לו שליח אלא ח"ל
טחב הספר שלא בשליחות הבטל ה"י נס כשר להאגרה ס (ושי'
ח"ס) גיטין כב ד"ה והא לאו צ"י ד"ה ט' ובח"ס ש"ס) והנה
בספר נס פשט (ס') קר"ב) הארץ לבאר דעת הרמב"ם עפ"י
דדכס של ה"מ ורבי' דס"ל דלא בעיין שליחות כחיותה גט.
והנה ב"מ ז"ל כ' ב"מ הא"ל דמה שרין שחמ"א לספר כחוב
ס' לשיטה א' ולא משום שליחות אלא משום דכח"ה ליה הבטל לא
הייט לשמה ס' והב"א כן מהרש"א ב"מ ס' ח"ל ומחל דפס"ל
ליה כשחמ"ס גיטין בלא טחב הבטל משום דבגל טחב הבטל לא
חשקין לסחמון לשמן כוונה מחל"ה וח"ל לשמה ס' ה"י
לשמה בעיין ליווי הבטל לשמה. והשתא הנה בזה שחמ"א כחוב
גט זה ה"י מנרשה גט שחבטל אלא לשמה. הייט שלא בליווי
הבטל לשמה דבעת ליווי לכחוב גט לא היה בעלה כלל וכמו ד'
נחבט לענין גט. וזה פ' שלא היה בזה גיטין ממש חסד
שלא לשמה של הרמב"ם גבי לכחובנה אגרינה. ולא כמו
שחבטו בעל ח"ה והא"ל מהר"ט ח"ל דחבטו שלא לשמה חסדי
שליח יוכל לגרשה גט זה עכשיו דלפי"א קשה מלי בעי' ליה
בזה' בימה פשיטא כיון דח"ט יוכל לגרשה ענה ח"ה בזה גיטין
מחזק עכשיו וז"ה משום שברו לטוסה ולגרשה ח"ל היה לבח'
לחיות טעם זה ובגמ' לא חסר מה כלום אלא חסר כיון דלחידא
ב"ה כחוסרה דמחל ח"ל לפי הא"ל כמותה הרמב"ם ח"ל-בע"ה
דבאמת ח"ל שחיה רחמי עכשיו להאגרה ח"ן זה עשה גט שלא
לשמה דהא פכ"ס מדין לגרשה כשחול לקבל ח"ל ח"י זה לשום
גיטין אלא בלח"ה דעלמא חמ"ס שליח בעלה וח"ל ליווי לכחוב
לשמה ח"ט פלס וז"ה שלא לשמה ומחל"ה מספקא ליה שפיר
ביניה כיון דלחידא ביה חבט כבעל לענין זה שיהא ליווי מהרי
לשמות כחיותה גט לשמה ח"ל לא דבטיין בעל נמור זה דמחזק
הרמב"ם דה"י ספק גיטין. משום שליח כחשמו ממש. וספק
ח"ל ליווי טעם לשמה ומענה ח"ן מה ש"ס ספק וסוכנה
לפסול גט שחבט עפ"י ליווי הבטל בעת שחיה שמה לגרשה
כשחיה חלומה. ולע"ז הדבר צורר כשחלה שך הוא ח"ל
דברי הרמב"ם ז"ל :

(כח) הוציא מה שדברי הראשונים בענין החקקה להשליש
יש לה יסוד נאמן ולענין דינא חנה הטוב"י ק'
ח' ח"ט ס' נ' [כתב] שאין לסמוך על גט המושלם אלא לרין ליתן
גט אחר כשהחמ"ס והשליש גט הוא רק שכן היה חקקה רנמ"ה
ובס' פ"ן יתקן כחב דח"ל למח ח"ל להשליש גט מחל"ה שליח מושלם
כלום ומחזק הרעה ישי"ס. ורביט ז"ל צ"ל ס' נ' [כתב] שבענין
השליש גט ח"ל ח"ל על ה"ה האחרונים פ"ס. ומשמשת
דבריו שלא להשליש גט אלא יגרשה כשהחמ"ס. וסנה הב"מ
ל' צ"ס' ק"ס דחמ"א פראקדס נמט להחיר והסכינו עמהם
כל חמ"א חסד ור"ס' והייט דח"ל ליתד לה כחובה וליתן גט ליד
אחד לחיות שליח להאגרה שיהיה בידו גט והבטלה עד שהחמ"ס
ס' הנה הסכינו כמעט כל חמ"א הדור בהשליש גט ואם יורה
לרין ליתן גט חדש. נחל דה גט המושלם מחל"ה ח"ט כלום
כ' לא נכתב לגיטין. אלא המחזק בעיני לע"ז הקלטה ליתן
לה גט זה בחזרה גיטין. וגם יש ליתן לה גט שיחבט לו בעת
שהחמ"ס ללחל לכל הדיעות ולא לחס בזה לחמ"א דשי גיטין
וכה י"ל יד' כל הדיעות וס"ן בע"ה ובכח נחיה גט יחמ"א
השליח שח"ט שליח ח"ט ח"ט לה מחמ"א זכיה לבטל כח"ל :

תשובה ח

ברין טעות הגוי שמותר שאין זה אלא בע"ז. כיסים הקדמונים. אבל חלילה לחשוב כן על העמים אשר אנהגו שרונים ביניהם וחוסים בצלם כאשר יבאר בזה באריכות מנ"י ופוסקים :

(א) כתב הרמב"ם פ"א מהל' גולה ולאברה הל' ג' (דפוס עטיאס בלמשטרדס) אברה גוי עובד ע"ז מותרת שנאמר אברה אברה ו' טעות הגוי כלבדוה ומותרת. מותרת מלשון הרמב"ם שכתב בלר היטב גוי ע"ז. וכמה פעמים נזכר ברמב"ם (דפוס הגל' גוי סחם ולא פרט ע"ז) (ועי' הל' גולה פ"ב והל' נזקי ממון פ"ח הל' ה') ובפ"א מהל' גולה נחב ג"כ ואסור לגזול כו' הל' ג' ע"ז. מיהו החס י"ל רטוח קחני דלשי' גוי ע"ז אסור לגזול וכש"כ כשחית ע"ז. אבל הכל גבי אברה וטעות דקחני גבי ההיחר ע"ז משמע דחנאה הוא. ודוקא קחני ע"ז אבל כשחית ע"ז לא. ויש לחמוה מ"ל להרמב"ם הל' גולה בקרא דאברה כחב אחר ומשמע דוקא ישראל ואפי' נאמר דכוונת הרמב"ם שכתב גוי ע"ז למעט גר תושב שהוא חית ע"ז. מ"מ הל' משמע דנס ג"ח חית בכלל אחר והוא מדאמר בב"מ (ע"ה) וזי ימך אחר ומטה יד עמך כו' גר ותושב וזי עמך אל תקח מאלו נשך כו' ורמינהו לזין מהן ומלזין לוחם דרביה וכן בבר חושב אחר ר' נחמן בר יצחק מי כחב מחסם מאלו כחב מישלל פירש"י אלא ק"ל וזי חב ג"ח לעין וזי עמך כחב שאלה מלוה להחיות משמע דג"ח חית אחר. וא"כ מ"ל להרמב"ם דאברה ג"ח ישראל מחוב כהנאה. מיהו י"ל משום דהס כחב אל תקח מאלו ולא מחסם משמע מישלל לכן אמר דק"ל רק על אחר. וכאן אחר דוקא ישראל מדכחב אחר ג"ח ש"מ דתחלה מישלל קמיידי חן לזון הרמב"ם (פ"ה מהל' מלוה ולוה הל' ח') הגוי וג"ח לזון מהס ומלזין לוחם דרביה שנאמר לא חשך אסור לשלל העולם מותר אלא משמע דס"ל להרמב"ם דאחר מחסם ג"ח. ורמינהו בל"מ שס שפירש דעת הרמב"ם דלפיכך ג"ח ממישטח דל תקח מאלו אבל מחסך לחוד לא הוי מפקין ג"ח ונדחק מחוד בלזון הרמב"ם. ובמ"ל פ' דעת הרמב"ם דמחסך לחוד ממעט ג"ח. והל' דאמר רנב"י מי כחב מחסם הייט חי הוי כחב מחסם הוי מרבה ג"ח אבל עכשיו דכחב מחסם ליכא ריבויא וממועט מחסך. ויש להקשות ע"ז ממאי דאמר בב"מ (ק"ה) לה"ק דמחסך דדריש רעך דשכיר יוס למעוטי נכרי ולא ג"ח ואמאי לא ניתא דמועט דחזוייהו. ומאלחי לשע"מ ריש הל' גולה שהקשה ק להרמב"ם. שוב הקשה מסוניא דבסדרה (יג) לעמיתך ל"ל אמר לעמיתך אחר מחסך לונאה וא"ל מחסך לונאה לעב"ס. ופריך לעב"ס מאל חוט חס אחר חס נפקא חר בעב"ס. וזה בהקדש ולרבי דלי כחב דחמנה חר הוי אמינה לעב"ס הוא דלזין לו לונאה אבל הקדש יס לו לונאה קמ"ל. הניחא למ"ד גול אסור הייט דלעריך קרא למישרי לונאה אלא חי סבר לה כמ"ד גול של עב"ס מותר לונאה מיבטי כו' ומאי פריך נימא דלעריך קרא למעוטי גר חושב דגול אסור לט"ע דלפי' עושקו אסור דלכ"ע ליכא בג"ח משום ביומו חתן שכר וכן מובאר בהגהל בחרה (ק"ג) דג"ח גול אסור. וכתב שמה ליכא שום דרשא דג"ח אסור להוט ומסיק דהדבר תריך אלטו אלמוד :

(ב) ולענ"ד נראה ד"ל שפיר דמחסך ורעך לא ממועטין אלא חרד והייט עב"ס אבל לא ג"ח. אבל ליכא דאחר מותר ולא תריך למעט עב"ס אמר' דממעט ג"ח ולכן דרביה דכחב בהדיא לנכרי חשך א"ל מישטח דאחר לעב"ס לא תריך ואמר' דבא למעט ג"ח. והשחא גבי לונאה אל חוט חס אחר חס לא ממועט אלא עב"ס אבל גר תושב בלחמ לונאה אסורה זו ופריך הניחא למ"ד גול עב"ס אסור אבל למ"ד גול עב"ס מותר לונאה מיבטי ולא קאמר לאפוקי ג"ח משום דלא יחא לגמ' לומר דס"ל לונאה מותר בגר חושב דלא מליט מחלוקה כה. וש"כ קאמר חי ס"ל כמ"ד גול מותר ע"כ כ"ל יוחנן ס"ל.

חמס יס להקשות לפ"י מהל' דרשקין בב"מ (ק"ה) נולחך פרט לחמסין גרד זה גר דקד בשעירד זה לוכל נכלות דהייט ג"ח וחס אחר חוט ממועט ג"ח למה תריך ריבויא חר שס בנתה בל"ח קשה [אמאי] תריך לרעך גר דקד וכמ"ל החס' שס וטירט דמחסך משמע מישטח טפי :

(ג) אמנם כל זה הוא דוחק גדול. ולענ"ד נראה בזה ענין חדש. והייט ע"ז מלי דאמר' בסנהדרין (נ"ג) כל מלח שנאמר לב"י ונשנית בסניי לזה ולזה נאמרה לב"י ולא נשנית בסניי לישראל נאמרה ולא לב"י. ופריך דהרבה מלח נשנית בסניי לב"י נאמרה ולא לישראל ליכא מרעס דלישראל שרי ולעב"ס אסור. והנה החס' כחב (ב"מ ע. ד"ה חשך טו) דב"י הוחרה על האונאה. דהא דלפיכך גל בב"י הוא מכל ט"ך הני ולא גול וה"ל לונאה. וכן משמע נמי מהל' דאמר (בסנהדרין טו) דב"י מלוים על כבישה שבר שסיר וחל"ל וזה לא דמי לגול כדאמר (ב"מ ק"ה) דלא אחי לידיה אלא ע"ס משום סברה החס' דלפיכך גול מכל ט"ך הני וממעט כל עיני גולה ופשיטא. ונחמא הוי בכלל גול וכדאמר (ב"מ ס"ה) שכן נזול. והשחא מניין דב"י חסורים בלונאה וא"ל ח"כ ח"ך נימא דחמיו לונאה ממועט ג"ח והל' ליכא מידי דלישראל שרי ולנכרי אסור ואף יכא ישראל מותר להוטות ב"י וב"י אסור להוטות ב"י חביו. ואין לומר דכיון דלישראל אסור להוטות ישראל לא שייך לומר ליכא מידי דלישראל שרי דהא ליכא בליאסר לונאה דהא החס' בחולין (ג' ד"ה אחר עב"ס כו') הקדו אחי דקאמר דהס ומי ליכא מידי כו' וזה ליכא אמ"ה דחיות ועושות האסורין וזי תימא דל"ל כיון דהס אחר"ס אסור לישראל ח"כ מלי פריך מנא פרוח משום פרוס. אלא דלפי' בפרטי האלוה ליכא מידי דלישראל שרי ולעב"ס אסור וע"כ ל"ל דלע"ג דחמיו ממועט שחיו לישראל מ"מ אלא כר נחסור ישראל בב"י ולא חורר להס מה שנאמר לכל ב"י. וה"ל אחי לא בא אלא למעט עב"ס ובעב"ס לא שייך לומר מי ליכא מידי. דשירותא דישלל בעב"ס הוי משום קנס מרבה ויתר גיוס במ"ס בב"ק (לח). וכן ל"ל גבי הסבה אברה דלעריך חית ממעט אלא עב"ס ולא ג"ח. משום דכיון דלעריך בלחמ חביו הוי בכלל גול וב"י מלוים ע"ז וא"ל ח"ל מי ליכא מידי דל"ל אסור זכ"ל ולישראל שרי. אבל דרביה דלא נאמר לב"י שסיר י"ל דלמישטח ג"ח מחסך כמו עב"ס דלפי' ג"ח גמי לזו אחר הוא. ואף שהחס' כחב שס בתחלה דנס רביה נאמר לב"י. ובהחס' לחיותא דהחסין בלחמ יקשה דרביה מי ליכא מידי דלישראל שרי ולעב"ס אסור אלא דל"ל לחס' דלישנא בחרה אחי כחולין דל"ל הוי כלל ודעת החס' בחולין לראב"י ולר"ל ישי"ש. ודעת הרמב"ם בכלל זה נהבאר אלטו בע"ה במקום אחר באריכות :

(ד) ובוזה מיושב ג"כ מה שהקשה בשע"מ שס בזה דאמר' בב"מ (פ"ה) בכרס רעך ולא בכרס עב"ס הניחא למ"ד גול עב"ס אסור כו' אלא למ"ד גול עב"ס מותר השחא גולה מותרת שטל מבטי מוקים לה בכרס רעך ולא של הקדש. ואמאי לא קאמר למעוטי גר תושב ולפי הגל' ניחא דבכרס ג"ח פשיטא דאסור משום דמי ליכא מידי טי'. ואף דבשע"מ שס כחב לתוך בקשיא זה מה שחמה הל"מ על הרמב"ם (פ"ב מהל' מל' שירותא הל' ו') ש' לזין השועלים אוכלים בשל הקדש שנאמר בכרס רעך. והל' הרמב"ם סובר דגול עב"ס אסור וא"ל רעך ממועט עב"ס ומ"ל למעט הקדש. הנה חידושו שס בל"ח לא נהיר כ"כ. ולענ"ד ליישב בפשיטות. דהא מליט במסנה דב"ק (ל"ג) דשור של הקדש ממועט מרעו. ואף דבשור של עב"ס מספקא ליה חי רעו דוקא לו לזו דוקא ומדברי הרמב"ם ברין האו נראה דגבי שור של עב"ס רעו ל"ד (ועי' הרמב"ם הל' נזקי ממון פ"ח הל' ה' וכל"מ שס) וא"ל חזק דמדרשו מפקק טי הקדש מנכרי. ולא קי"ל כהניא ברייתא דב"מ דמפקק מנכרי ולא הקדש אלא כמח"י דב"ק. וכן סתמא דמח"י במטילה (ג') הסועלים לא יוכלו מן גרונות הקדש. דממשיקין הקדש מרעך :

(ח"ב) יח

שוב

אברה נוי עט"ז דוקא עט"ז אבל נוי המקום שבע מלוח חש"י לא קבלם עט"ז תורה ולא הוי גר חושב מכל מקום אברהו וטעמו חסור. ומה שחלקו אי גול עכו"ם שרי או חסור וטעמו לכ"ע מותר היינו הכל בעט"ז. וכן נ"ל להוכיח מהחוס' ב"מ (סא. ד"ה לעבור עליו בשני לאוין ט') שז"ל וא"ת והיו ס"ד למימר דגל הגברי חסור דאלעזר קרא למשוער הלא בשרהל טפיה לא ידענא גול הלא מרבית ואינאה ודבית שרי בגברי דכתיב לגברי חשך ואינאה גמי דכתיב עמיתך ודרשין עס שחך בחורה ובמטות כו' ולכאורה מאי קשיא הא אינא למשחץ שפיר דגול חסור בב"ז מדאסורים זכ"ל לגול אחד את חבירו ומי אינא מידי דלישראל שרי וגב"ז חסור וב"ז דחסור במשעין מכל עד הנין ולא גול. ומה לריך דערך הלא ע"כ ז"ל דזה באמת חסור לישראל משום מי אינא מידי ולא שריין הלא בעט"ז משום ויתר טיב וח"כ שפיר מקשה מהיכא תיתי דחסור לגול הא מליסור גול בישראל לא מאי לחילף ונאמר דמחסר חש"י לגול עכו"ם ולא נאמר ויתר הלא כגון צניעותא דר' כמ"ס החוס' ב"ק (לה.) דין דלא ילפיין הלא מרבית ואינאה דשרי בעט"ז :

דישראל ונוי שכלו לדין חס יכול לזכות ישראל בדריש אמר ט' ק דיניט ואס יטל לזכותו בדריש אמר ט' ק דינכס היינו דוקא שלא בגר חושב אבל בגר חושב לעולם חולין בחר דיניהם. ואמאי לא חולי' גם בב"ז בחר דיניהם משום מי אינא מידי וי"ל דדין דבאר לדין ישראל ח"כ הנין נח מקבל דין ישראל על עלמו ולכן חס יכולים לזכותו בדין ישראל מזדין לוחו ולכן בזה משום מי אינא מידי דין שרב"ז סביר וקביל דין ישראל על עלמו. ועפ"י מיושבים חולי' דברי רש"י בב"ק (קני:) שפ"י גר חושב אינו עט"ז ולכל גלות ובכל דוכתי שמוזיר גר חושב כחב שקיבל עליו שלא לעבוד ע"ז ואוכל גלות (ע"י) ב"מ עתא ופסחים כה: וע"ז כ. וב"מ קתא ויבמות מהו גברותה ת. וערכין כט.) ולפי הג"ל בדעת הרמב"ם ח"ס דבכל דוכתי צפיין ג"ח ממש וע"ז כחב רש"י שקיבל דהיינו שקיבל בפני ישראל מפני שזיוה הקב"ה בחורה. אבל החס בב"ק לא צפיין ג"ח ממש הלא ב"ז שמקיים ז' מליח ולכן כחב רש"י שאינו עט"ז ולא כחב שקיבל דחש"י עושה קן מהכרע הדעת הרי הוא בכלל בני נח שאסור לגולו :

(יא) דיוציא מכל הא"ל דמ"ס הרמב"ם גבי עשות והשבת

סליק תשובת משנת רבי אלעזר

סדרו הרב המפורסם וכו' מוה' דובער מרדכי חייקין רב דעיר קאבאק דפאלאצק.

